

حدیث | نامه مفصل امام صادق(ع) به اصحابش که هر روز بعد از نماز در آن تأمل می‌کردند

توضیح

متن ذیل نامه مفصل امام صادق(ع) به اصحاب و شیعیانشان می‌باشد که حضرت بسیار بر ممارست و دقت و عمل کردن به آن، تأکید می‌کردند، و اصحاب حضرت هم این نامه را در مکانی که در خانه‌هایشان برای نماز قرار داده بودند می‌گذاشتند و بعد از نماز این نامه را مرور می‌کردند.

در کتاب شریف کافی، به نقل از اسماعیل بن جابر می‌گوید: «امام صادق(ع) این نامه را به اصحاب خود نوشت و به آنها دستور داد این نامه را به یکدیگر بیاموزند و در آن تأمل و تفکر و دقت کنند و آن را به کار ببندند. اصحاب امام صادق(ع) هم هر یک نسخه‌ای از آن را در نمازخانه منزل خویش نهاده بودند و هر گاه نمازشان به پایان می‌رسید در آن می‌نگریستند.» این نامه اولین روایت از کتاب روضه کافی می‌باشد(کتاب کافی دارای ۳ بخش است: اصول، فروع، روضه) که حدود ۱۳ صفحه می‌باشد.

در اینجا ابتدا بخش‌هایی از آن که تاکنون در مباحث استاد پنهان خوانده شده یا مورد اشاره قرار گرفته است، آمده است و سپس تمام متن نامه به همراه ترجمه (برگرفته از کتاب بهشت کافی با ترجمه حمید رضا آزر) آورده شده است.

بخش‌هایی از نامه امام صادق(ع)

سفارش به کثرت ذکر و تسبیح

وَ أَكْبُرُوا مِنَ التَّهْلِيلِ وَ التَّقْدِيسِ وَ التَّسْبِيحِ وَ النَّبَاءِ عَلَى اللَّهِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَيْهِ، وَ الرَّغْبَةِ فِيمَا عِنْدَهُ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي لَا يَقْدِرُ قَدْرَهُ، وَ لَا يَبْلُغُ كُنْهَهُ أَحَدٌ، فَاسْتَعْلُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِذَلِكَ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِنْ أَقْوَابِلِ الْبَاطِلِ الَّتِي تَعْقِبُ أَهْلَهَا خُلُودًا فِي النَّارِ، مَنْ مَاتَ عَلَيْهَا وَ لَمْ يَتَّبِعْ إِلَى اللَّهِ وَ لَمْ يَنْزِعْ عَنْهَا.

تهلیل و تقدیس و تسبیح و ستایش خدا بسیار کنید و به درگاهش زاری کنید و به آنچه نزد اوست گرایش یابید از خیری که هیچ کس نمی‌تواند آن را ارزیابی کند و به کنهش رسد. زبان خود را از آنچه خدا بازداشته بر حذر بدارید و سخنان باطل مگوئید که گوینده‌اش در آتش، جادوان خواهد بود، و ایشان همان کسانی هستند که بر این گونه سخنان بمیرند و به سوی خدا توبه نکنند و از آن دست نشویند.

سفارش به استمرار و کثرت دعا و تضرع

وَ عَلَيْكُمْ بِالْإِعْتِاقِ، فَإِنَّ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يَدْرِكُوا نَجَاحَ الْخَوَاتِجِ عِنْدَ رَبِّهِمْ بِأَفْضَلِ مِنَ الدَّعَاءِ وَ الرَّغْبَةِ إِلَيْهِ، وَ التَّضَرُّعِ إِلَى اللَّهِ، وَ الْمَسْأَلَةِ لَهُ. فَارْغَبُوا فِيمَا رَغِبَكُمْ اللَّهُ فِيهِ، وَ اجْبِئُوا اللَّهَ إِلَى مَا دَعَاكُمْ إِلَيْهِ، لِتُقْلِحُوا وَ تَنْجُوا مِنَ عَذَابِ اللَّهِ.

... وَ قَالَ: أَكْبُرُوا مِنْ أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ، فَإِنَّ اللَّهَ يُجِبُ مِنْ عِبَادَةِ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَدْعُوهُ. وَ قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عِبَادَةَ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِسْتِجَابَةِ. وَ اللَّهُ مُصِيبٌ دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُمْ عَمَلًا يَرِيدُهُمْ بِهِ فِي الْجَنَّةِ. فَأَكْبُرُوا ذِكْرَ اللَّهِ مَا اسْتَطَعْتُمْ فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِكثْرَةِ الذِّكْرِ لَهُ، وَ اللَّهُ ذَاكِرٌ لِمَنْ ذَكَرَهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ.

بر شما باد دعا، چه مسلمانان در رسیدن به نیازهایشان نزد پروردگار وسیله‌ای بهتر از دعا و گرایش به سوی خدا و زاری به درگاه او در اختیار ندارند. به هر آنچه خدا تشویقتان کرده گرایش یابید و در آنچه خدایتان به سوی آن خوانده پاسخش گوئید تا رستگاری یابید و از عذاب خدا نجات پیدا کنید.

... و فرمود: به درگاه خدا بسیار دعا کنید، زیرا خدا آن بنده مؤمن را دوست دارد که به درگاهش دعا کند و خدا به بندگان مؤمن خود وعده اجابت داده است و خدا دعای مؤمنان را، به روز رستخیز بخشی از عملشان سازد و در بهشت بدان بیفزاید، پس بسیار یاد خدا کنید تا آنجا که توانید، در هر ساعتی از ساعات شب یا روز، زیرا خدا فرمان داده است او را یاد کنند و خدا هم به یاد مؤمنی است که در یاد اوست.

برای تکمیل نعمت‌های خدا بخصوص نعمت ولایت، باید متحمل سختی و آزار از ظالمین بشوید، همچنان

که گذشتگان شما متحمل شدند

فَاتَّقُوا اللَّهَ أَيَّتُهَا الْعِبَادَةُ النَّاجِيَةُ. إِنَّ أُمَّةَ اللَّهِ لَكُمْ مَا أَعْطَاكُمْ بِهِ فَإِنَّهُ لَا يَتِيمُ الْأُمْرَ حَتَّى يَدْخُلَ عَلَيْكُمْ مِثْلُ الَّذِي دَخَلَ عَلَى الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَ حَتَّى تُتَبَّلُوا فِي أَنْفُسِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ، وَ حَتَّى تَسْمَعُوا مِنْ أَغْدَاءِ اللَّهِ أَدَى كَثِيرًا فَتَصْبِرُوا وَ تَعْرُكُوا بِجُنُوبِكُمْ، وَ حَتَّى يَسْتَدْلُواكُمْ وَ يُبْضِئُواكُمْ، وَ حَتَّى يُحْمَلُوا عَلَيْكُمْ الضَّيِّعُ، فَتَحْمَلُوا مِنْهُمْ، تَلْتَمِسُونَ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَ الدَّارَ الْآخِرَةَ، وَ حَتَّى تَكْظُمُوا الْغَيْظَ الشَّدِيدَ فِي الْأَدَى إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، يَجْتَرِمُونَهُ إِلَيْكُمْ، وَ حَتَّى يَكْذِبُواكُمْ بِالْحَقِّ وَ يَعَادُواكُمْ فِيهِ وَ يُبْغِضُواكُمْ عَلَيْهِ، فَتَصْبِرُوا عَلَى ذَلِكَ مِنْهُمْ، وَ مَصْدَاقُ ذَلِكَ كُلِّهِ فِي كِتَابِ اللَّهِ الَّذِي أَنْزَلَهُ جِبْرَائِيلُ عَلَى نَبِيِّكُمْ ص، سَمِعْتُمْ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِنَبِيِّكُمْ ص: «فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلَا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵). ثُمَّ قَالَ: «وَ إِنْ يَكْذِبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ (فاطر/۴) فَصَبِرُوا عَلَى مَا كَذَّبُوا وَ أَوْدُوا» (انعام/۳۴). فَقَدْ كَذَّبَ نَبِيُّ اللَّهِ وَ الرُّسُلُ مِنْ قَبْلِهِ، وَ أَوْدُوا مَعَ التَّكْذِيبِ بِالْحَقِّ. فَإِنْ سَرَّكُمْ أَمْرُ اللَّهِ فِيهِمْ الَّذِي خَلَقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ مِنَ الْكُفْرِ الَّذِي سَبَقَ فِي عِلْمِ اللَّهِ أَنْ يَخْلُقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ، وَ مِنَ الَّذِينَ سَمَاهُمْ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: «وَ جَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱). فَتَدَّبَّرُوا هَذَا وَ اعْتَلُّوهُ وَ لَا تَجْهَلُوهُ، فَإِنَّهُ مَنْ يَجْهَلُ هَذَا وَ أَشْبَاهَهُ مِمَّا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي كِتَابِهِ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ وَ نَهَى عَنْهُ، تَرَكَ دِينَ اللَّهِ وَ رَكِبَ مَعَاصِيَهُ، فَاسْتَوْجَبَ سَخَطَ اللَّهِ، فَكَبِهَ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ.

بخدا پناه برید از اینکه خداوند شما را برای ابد حفظ کند از آنکه نظیر آنها گردید و از اینکه شما را همچون ایشان بیازماید و برای ما و شما جز در پرتو او نیرویی نیست. ای گروه رهیافت‌ها! تقوای خدا در پیش گیرید. اگر خدا نعمتی را که به شما داده کامل کند آن را به پایان نبرد مگر آنکه به شما همان رساند که به صالحان پیش از شما رسانده است. شما را در جان و مالتان بیازماید، تا آنکه از دشمنان خدا آزار فراوان بشنوید و صبر در پیش گیرید و به خود هموار کنید، و تا جایی که خوارتان کنند و دشمنتان دارند و بر شما ستم ورزند و شما تحمل کنید و در این راه خشنودی خدا و آخرت را جوئید، تا جایی که در آزار دشمنان خدا خشم فرو خورید، و شما را در باره عقیده به حق دروغگو شمارند و دشمن دارند و با شما بر سر آن کینه‌توزند و باید بر همه اینها شکیب ورزید، و مصداق این همه همان است که جبرئیل در کتاب خدا بر پیامبر شما نازل کرد آنجا که فرمود:

«فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلَا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵)، پس صبر کن آن گونه که پیامبران «اولو العزم» صبر کردند، و برای (عذاب) آنان شتاب مکن، و «وَ إِنْ يَكْذِبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ» (فاطر/۴)، اگر تو را تکذیب کنند (غم مخور، موضوع تازه‌ای نیست) پیامبران پیش از تو نیز تکذیب شدند، «فَصَبِرُوا عَلَى مَا كَذَّبُوا وَ أَوْدُوا» (انعام/۳۴)، و در برابر تکذیبها، صبر و استقامت کردند.

هر آینه دروغگو شمرند رسولان را پیش از تو و آنان بر آن تکذیب و آزار، صبر کردند. به راستی پیغمبر خدا و رسولان پیش از وی تکذیب شدند و آزار کشیدند، و اگر شما را خوش آید فرمان خدا در باره آنها همان فرمانی است که در اصل آفرینش بدانها داد. آری اصل آفرینش در برابر کفری است که برای دیگران در علم خدا گذشته است و آنها را برای آن آفریده و در برابر آنهائی که در قرآن خود از آنها نام برده و فرموده:

«وَ جَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱)، و آنان [فرعونیان] را پیشوایانی قرار دادیم که به آتش [دوزخ] دعوت می‌کنند.

پس در این تدبّر کنید و آن را بپذیرید و ندانسته نگیرید، زیرا هر کس این مطلب و نظایر آن را که خداوند در کتابش فرض کرده- اعم از امر الهی و نهی او در ترک دین خدا و ارتکاب گناهان که مستوجب خشم الهی است- نادیده بگیرد، در آتش جهنم به روی افتد.

عادت دادن نفس به صبر و تحمل در مقابل بلاهای دنیا و الگو گرفتن از انبیاء و مومنین در این راه

صَبَرُوا النَّفْسَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ تَتَابِعَ الْبَلَاءِ فِيهَا وَ الشَّدَّةَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَ وِلَايَتِهِ وَ وِلَايَتِهِ مِنْ أَمْرٍ بِوِلَايَتِهِ، خَيْرٌ عَاقِبَتُهُ عِنْدَ اللَّهِ فِي الْآخِرَةِ مِنْ مُلْكِ الدُّنْيَا، وَإِنْ طَالَ تَتَابِعُ نَعِيمِهَا وَ زَهْرَتِهَا وَ غَضَارَةُ عَيْشِهَا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَ وِلَايَتِهِ مِنْ نَهْيِ اللَّهِ عَنْ وِلَايَتِهِ وَ طَاعَتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِوِلَايَةِ الْأَيْمَةِ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: ﴿وَ جَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ (انبیاء/۳۳) وَ هُمْ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ بِوِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ، وَ الَّذِينَ نَهَى اللَّهُ عَنْ وِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ وَ هُمْ أَيْمَةُ الضَّلَالَةِ الَّذِينَ قَضَى اللَّهُ أَنْ يَكُونَ لَهُمْ دُولٌ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَوْلِيَاءِ اللَّهِ الْأَيْمَةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، يَمْعَلُونَ فِي دَوْلَتِهِمْ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ وَ مَعْصِيَةِ رَسُولِهِ ص، لِيَحِقَّ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ وَ لِيَتِمَّ أَنْ تَكُونُوا مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ مُحَمَّدٍ ص وَ الرُّسُلِ مِنْ قَبْلِهِ، فَتَدَبَّرُوا مَا قَصَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي كِتَابِهِ مِمَّا بَلَّغَ بِهِ أَنْبِيََاءَهُ وَ اتَّبَاعَهُمُ الْمُؤْمِنِينَ، ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ أَنْ يُعْطِيَكُمْ الصَّبْرَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي السَّرِّاءِ وَ الضَّرِّاءِ وَ الشَّدَّةِ وَ الرَّخَاءِ مِثْلَ الَّذِي أَعْطَاهُمْ.

و خود را برای تحمل بلا در دنیا شکیبا سازید، زیرا بالای پیوسته و سختی کشیدن در دنیا در راه طاعت خدا و دوستی او و کسانی که خدا دستور دوستی آنان را داده است، انجام بهتری دارد و در دیگر سرای از ملک دنیا، اگر چه نعمتها و خرمی و شکوفایی آن، در نافرمانی از خدا و دوستی کسانی که خدا دوستی آنها را ممنوع کرده پیوسته و پیاپی باشد، چه خداوند به دوستی امامانی دستور داده که در قرآش از ایشان نام برده: وَ جَعَلْنَاهُمْ

﴿وَ جَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ (انبیاء/۳۳)؛ و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما، (مردم را) هدایت می‌کردند.

و آنان همان کسانی هستند که خدا به ولایت و فرمانبری از ایشان دستور داده است. و آنها که خدا از ولایت و طاعتشان نهی فرموده همان پیشوایان گمراهی هستند که خدا در دنیا مقدر فرموده بر امامان از خاندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و اولیاء الله حکومت یابند، و در حکومتشان خدا و رسولش را معصیت کنند تا فرمان عذاب بر آنها محقق شود.

و تا عذاب بر آنان محقق شود، شما با محمد صلی الله علیه و آله و سلم و پیامبران پیش از او باشید. پس تدبّر کنید در آنچه خدا در قرآن خود حکایت کرده است از گرفتاری پیامبران و پیروان مؤمن آنها، و سپس از خدا بخواهید که به شما در خوشی و ناخوشی و شدت و راحتی، همان صبری را بخشد که بدیشان بخشیده است.

امامتان را در تنگنا قرار ندهید که مجبور شود در ظاهر یارانش را نفرین کند

وَ قَالَ: اتَّقُوا اللَّهَ أَيُّهَا الصَّابِرُونَ، وَ إِنْ اسْتَلْعَمْتُمْ أَنْ لَا يَكُونَ مِنْكُمْ مُخْرَجُ الْإِمَامِ، فَإِنَّ مُخْرَجَ الْإِمَامِ هُوَ الَّذِي تَسْعَى بِأَهْلِ الصَّلَاحِ مِنْ اتِّبَاعِ الْإِمَامِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ لِحُرْمَتِهِ، وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ نَزَلَ بِذَلِكَ الْمَنْزِلِ عِنْدَ الْإِمَامِ فَهُوَ مُخْرَجُ الْإِمَامِ، فَإِذَا قَعَلَ ذَلِكَ عِنْدَ الْإِمَامِ، أَخْرَجَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ يُلْعَنَ أَهْلَ الصَّلَاحِ مِنْ اتِّبَاعِهِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ بِحُرْمَتِهِ، فَإِذَا لَعَنَهُمْ لِإِخْرَاجِ أَغْدَاءِ اللَّهِ الْإِمَامِ صَارَتْ لَعْنَتُهُ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، وَ صَارَتْ اللَّعْنَةُ مِنَ اللَّهِ وَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ رُسُلِهِ عَلَى أَوْلِيكَ.

نیز می‌فرماید: ای مردمان! خدا را در نظر داشته باشید و اگر توانید امام را به تنگنا نیندازید و کار را بر او دشوار مکنید، همانا هر که امام را به دشواری افکند همان کسی است که از پیروان صالح امام بدگویی می‌کند؛ کسانی که به فضل امام معترفند و بر ادای حَقّش شکیبا و به حرمتش آشنا. بدانید هر که بدین جایگاه نزد امام فرود آید امام را به دشواری افکنده است و اما در این هنگام پیروان صالح و کسانی را که به

فضل او اعتراف دارند و بر ادای حَقّش شکیبایند و بر حرمتش آشنا به سبب ایجاد دشواری برای امام، نفرینشان کند، و نفرین او از سوی خدا به رحمت بدل گردد، و لعنت خدا و فرشتگان و رسولان بر ایشان فرود آید.

تشریف به اسلام و توفیق عمل به دستورات آن توسط خود خدا انجام می‌گیرد، پس از خدا بخواهید شما را

هدایت کند

وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ خَيْرًا سَرَّحَ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ، فَإِذَا أَعْطَاهُ ذَلِكَ أَنْطَقَ لِسَانَهُ بِالْحَقِّ وَ عَقَدَ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، فَعَمِلَ بِهِ، فَإِذَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ تَمَّ لَهُ إِسْلَامُهُ، وَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ إِنْ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ الْحَالِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ حَقًّا. وَ إِذَا لَمْ يَرِدِ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا وَ كَلَهُ إِلَى نَفْسِهِ، وَ كَانَ صَدْرُهُ ضَيِّقًا حَرَجًا، فَإِنَّ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ حَقٌّ لَمْ يُعَقَّدْ قَلْبُهُ عَلَيْهِ، وَ إِذَا لَمْ يُعَقَّدْ قَلْبُهُ عَلَيْهِ لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ الْعَمَلَ بِهِ، فَإِذَا اجْتَمَعَ ذَلِكَ عَلَيْهِ حَتَّى يَمُوتَ وَ هُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمُنَافِقِينَ، وَ صَارَ مَا جَرَى عَلَى لِسَانِهِ مِنَ الْحَقِّ الَّذِي لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ أَنْ يُعَقَّدْ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، وَ لَمْ يُعْطِهِ الْعَمَلَ بِهِ، حُجَّةً عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَ سَلُّوهُ أَنْ يَسْرَحَ صُدُورَكُمْ لِلْإِسْلَامِ، وَ أَنْ يَجْعَلَ أَسِنَّتَكُمْ تَنْطِقُ بِالْحَقِّ حَتَّى يَتَوَقَّعَكُمْ، وَ أَنْتُمْ عَلَى ذَلِكَ، وَ أَنْ يَجْعَلَ مُنْقَلَبَكُمْ مُنْقَلَبَ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

بدانید که اگر خدا برای بنده‌ای خیر خواهد سینه‌اش را برای پذیرش اسلام بگشاید، و چون این نعمت را بدو بخشید زبانش به حق گوید گردد و بدان دل دهد و عمل کند، و هر گاه خدا این همه را برای او گرد آورد اسلامش به کمال رسد، و اگر بر این حال بمیرد، مرده است چونان مسلمانی حقیقی. و اگر خدا به بنده‌اش خیری نخواهد او را به خود واگذارد و دل‌تنگ و پریشان باشد، و اگر هم حق را بر زبان او راند دل بدان نبندد، و از آنجا که دل بدان نبسته است خدا توفیق عمل بدو ندهد، و چون این وضع برای او پدید آید تا جایی که بمیرد نزد خدا منافق خواهد بود، و همان اعتراف زبان او به حق با آنکه خدایش توفیق دل دادن بدان و عمل کردن به آن به وی نداده، بر او حجت گردد.

تقوای خدا در پیش گیرید و از او بخواهید سینه شما را برای پذیرش اسلام بگشاید و زبانتان را حَقّگو گرداند، تا وقتی که شما را می‌میراند در حالی که شما بر حق قرار دارید، و بازگشت شما را چون بازگشت نیکان قبل از خود قرار دهد، و نیرو و قوتی نیست مگر بخدا و ستایش از آن خداوند جهانیان است.

متن کامل نامه امام صادق(ع) به شیعیان

کتاب کافی، ج ۸، ص ۲

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ كَتَبَ بِهَيْدِ الرِّسَالَةِ إِلَى أَصْحَابِهِ وَ أَمْرَهُمْ بِمُدَارَسَتِهَا وَ النَّظَرِ فِيهَا وَ تَعَاهُذِهَا وَ الْعَمَلِ بِهَا، فَكَانُوا يَضَعُونَهَا فِي مَسَاجِدِ بُيُوتِهِمْ فَإِذَا قَرَعُوا مِنَ الصَّلَاةِ نَظَرُوا فِيهَا.

از اسماعیل بن جابر رسیده است که امام صادق علیه السلام این نامه را به اصحاب خود نوشت و به آنها دستور داد این نامه را به یک دیگر بیاموزند و در آن درنگ کنند و آن را بررسی کرده به کارش بندند، آنها هم هر یک نسخه‌ای از آن را در نماز خانه منزل خویش نهاده بودند و هر گاه نمازشان به پایان می‌رسید در آن می‌نگریستند.

سفارش به خوشرفتاری با اهل باطل و تحمل ستم آنان در عین رعایت تقیه و اثر نپذیرفتن از آنان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، أَمَا بَعْدُ، فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ الْعَاقِبَةَ. وَعَلَيْكُمْ بِالذِّعَةِ وَالْوَقَارِ وَالسَّكِينَةِ. وَعَلَيْكُمْ بِالْحَيَاءِ وَالتَّزَهُ عَمَّا تَنَزَّهُ عَنْهُ الصَّالِحُونَ قَبْلَكُمْ.

وَعَلَيْكُمْ بِمُجَامَلَةِ أَهْلِ الْبَاطِلِ تَحْمَلُوا الضَّيْمَ مِنْهُمْ، وَإِيَّاكُمْ وَمُعَاطَفَتَهُمْ، دِينُوا فِيمَا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ، إِذَا أَنْتُمْ جَالَسْتُمُوهُمْ وَخَالَطْتُمُوهُمْ وَنَازَعْتُمُوهُمْ الْكَلَامَ - فَإِنَّهُ لَا بَدَ لَكُمْ مِنْ مُجَالَسَتِهِمْ وَمُخَالَطَتِهِمْ وَمَنَازَعَتِهِمْ الْكَلَامَ - بِالتَّقِيَةِ الَّتِي أَمَرَكُمُ اللَّهُ أَنْ تَأْخُذُوا بِهَا فِيمَا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ، فَإِذَا ابْتَلَيْتُمْ بِذَلِكَ مِنْهُمْ فَإِنَّهُمْ سَيُؤَدُّونَكُمْ وَتَعْرِفُونَ فِي وُجُوهِهِمُ الْمُنْكَرَ، وَ لَوْ لَا أَنْ اللَّهُ تَعَالَى يَدْفَعُهُمْ عَنْكُمْ لَسَطُوا بِكُمْ وَ مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنَ الْعَدَاوَةِ وَ الْبُغْضَاءِ أَكْثَرَ مِمَّا يُبْدُونَ لَكُمْ، مَجَالِسُكُمْ وَ مَجَالِسُهُمْ وَاحِدَةٌ وَ أَرْوَاحُكُمْ وَ أَرْوَاحُهُمْ مُخْتَلِفَةٌ لَا تَأْتَلِفُ، لَا تُجِوُنُهُمْ أَبَدًا وَ لَا يُجِوُنُكُمْ، غَيْرَ أَنْ اللَّهُ تَعَالَى أَكْرَمَكُمْ بِالْحَقِّ وَ بَصُرَكُمْ وَهْوَ أَلْمُ بِحُجَّتِهِمْ مِنْ أَهْلِهِ، فَتُجَابِلُونَهُمْ وَ تَصْبِرُونَ عَلَيْهِمْ وَ هُمْ لَا مُجَامَلَةَ لَهُمْ وَ لَا صَبْرَ لَهُمْ عَلَى شَيْءٍ، وَ حِيَلُهُمْ وَ سَوَاسُ بَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ، فَإِنَّ أَعْدَاءَ اللَّهِ إِنْ اسْتَطَاعُوا صَدُّوكُمْ عَنِ الْحَقِّ فَيَعْصِمُكُمْ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ.

به نام خداوند بخشنده مهربان، از پروردگارتان عافیت بطلبید و در صدد یافتن آرامش، وقار و سکینه باشید. شرم و حیا را در پیش رو بگیرید و از آنچه نیکوکاران پیشین شما کناره بگیرد، با اهل باطل مدارا کنید و ستم آنان را بر خویش تاب آورید. مبدا با آنها درافتید و ستیزه کنید، و در مجالست و آمیزش و گفتگو با آنها میان خود و خدا دیندار باشید، و به هنگام همنشینی و آمیزش و گفتگوی با ایشان که گریزی از آن نیست تقیه در پیش بگیرید که خداوند به شما دستور داده آن را در پیوند با آنها به کارش بندید. هر گاه به همنشینی با آنها مجبور شدید بی گمان شما را خواهند آزد و در چهره آنها زشتی خواهید یافت، و اگر خداوند شر آنها را از شما دفع نکند به شما یورش می آورد.

دشمنی و بدبینی که در سینه خود نسبت به شما دارند بیش از آن است که آشکار می کنند. مجالس شما و آنها یکی است ولی جان شما و آنها از یک دیگر جداست و با هم انس نمی گیرد. شما هرگز دوستشان نخواهید داشت و آنها نیز شما را دوست ندارند ولی خداوند شما را با نمودن راه حق گرامی داشته و نسبت بدان آگاهیتان بخشیده است ولی آنان را شایسته حق قرار نداده است. با آنها مدارا کنید و نسبت بدیشان صبر در پیش بگیرید، و این در حالی است که آنان با شما سر سازش و شکیبایی ندارند. نیرنگ آنها اندیشه های شیطانی است که از یک دیگر می گیرند و به یک دیگر می دهند.

همانا دشمنان خدا اگر بتوانند شما را از حق باز می دارند ولی خدا شما را از آنان حفظ می کند، پس تقوای خدا در پیش بگیرید و زبانتان را جز به خیر مگشایید.

سفارش به دوری از گناهان زبانی

فَاتَّقُوا اللَّهَ، وَ كُفُّوا أَلْسِنَتَكُمْ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ وَ إِيَّاكُمْ أَنْ تُزَلِّفُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِقَوْلِ الزُّورِ وَ الْبُهْتَانِ وَ الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ، فَإِنَّكُمْ إِنْ كَفَفْتُمْ أَلْسِنَتَكُمْ عَمَّا يَكْرَهُهُ اللَّهُ مِمَّا نَهَاكُمْ عَنْهُ، كَانَ خَيْرًا لَكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ مِنْ أَنْ تُزَلِّفُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِهِ، فَإِنَّ زَلْقَ الْلسَانِ فِيمَا يَكْرَهُهُ اللَّهُ وَ مَا يَنْهَى عَنْهُ مَرَدَاةٌ لِلْعَبْدِ عِنْدَ اللَّهِ وَ مَقْتٌ مِنَ اللَّهِ وَ صَمٌّ وَ عَمَى وَ بَكْمٌ يُوْرثُهُ اللَّهُ إِيَّاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَتَصْبِرُوا كَمَا قَالَ اللَّهُ: «صُمْ بِكُمْ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ» (بقره/۱۸) يَعْنِي لَا يَنْطَلِقُونَ «وَلَا يُؤَدِّنُ لَهُمْ فَيَعْتَدِرُونَ» (مرسلات/۳۶).

بهره‌یزید از اینکه زبان به گفتار دروغ و بهتان و گناه و دشمنی بیالایید، زیرا اگر زبان خود را از آنچه خدا نمی پسندد و شما را از آن بازداشته حفظ کنید، نزد پروردگارتان برایتان بهتر خواهد بود تا آنکه زبان آلوده کنید، زیرا آلودن زبان به آنچه خدا را ناخوش آید و از آن باز داشته نزد

خدای برای بنده هلاکت بار خواهد بود و مورد دشمنی خدا و کوری و کوری و گنگی در روز رستخیز است و چنانچه خداوند در باره منافقان فرموده:

«صُمْ بِكُمْ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ» (بقره/۱۸) آنها کران، گنگها و کورانند لذا (از راه خطا) باز نمی گردند و «وَلَا يُؤَدِّنُ لَهُمْ فَيَعْتَدِرُونَ» (مرسلات/۳۶): و به آنها اجازه داده نمی شود که عذر خواهی کنند!

سفارش به سکوت

وَ إِيَّاكُمْ وَ مَا نَهَاكُمْ اللَّهُ عَنْهُ أَنْ تَرْكَبُوهُ، وَعَلَيْكُمْ بِالصَّمْتِ إِلَّا فِيمَا يَنْفَعُكُمْ اللَّهُ بِهِ مِنْ أَمْرِ آخِرَتِكُمْ، وَ يَأْخُرُكُمْ عَلَيْهِ.

بهره‌یزید از اینکه دست به کاری بیالایید که خداوند از آن بازداشته است. خموشی در پیش بگیرید مگر در آنچه پیرامون آخرت خدای بزرگ سودتان رساند و پاداشتان دهد.

سفارش به کثرت ذکر و تسبیح

وَ أَكْثَرُوا مِنَ التَّهْلِيلِ وَ التَّقْدِيسِ وَ السُّبْحِ وَ الشَّاءِ عَلَى اللَّهِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَيْهِ، وَ الرَّغْبَةِ فِيمَا عِنْدَهُ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي لَا يَقْدِرُ قَدْرَهُ، وَ لَا يَبْلُغُ كُنْهَهُ أَحَدٌ، فَاسْأَلُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِذَلِكَ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِنْ أَقَاوِيلِ الْبَاطِلِ الَّتِي تُعَقِّبُ أَهْلَهَا خُلُوداً فِي النَّارِ، مَنْ مَاتَ عَلَيْهَا وَ لَمْ يُتَبَّ إِلَى اللَّهِ وَ لَمْ يَنْزِعْ عَنْهَا.

تهلیل و تقدیس و تسبیح و ستایش خدا بسیار کنید و به درگاهش زاری کنید و به آنچه نزد اوست گرایش یابید از خیری که هیچ کس نمی تواند آن را ارزیابی کند و به کنهش رسد. زبان خود را از آنچه خدا بازداشته بر حذر دارید و سخنان باطل مگوئید که گوینده اش در آتش، جاودان خواهد بود، و ایشان همان کسانی هستند که بر این گونه سخنان بمیرند و به سوی خدا توبه نکنند و از آن دست نشویند.

سفارش به استمرار دعا و تضرع

وَ عَلَيْكُمْ بِالدُّعَاءِ، فَإِنَّ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يَذْرُؤُوا نَجَاحَ الْحَوَائِجِ عِنْدَ رَبِّهِمْ بِأَفْضَلِ مِنَ الدُّعَاءِ، وَ الرَّغْبَةِ إِلَيْهِ، وَ التَّضَرُّعِ إِلَى اللَّهِ، وَ الْمَسْأَلَةِ لَهُ، فَارْتَعِبُوا فِيمَا رَغَبْتُمْ اللَّهُ فِيهِ، وَ أُجِيبُوا اللَّهَ إِلَى مَا دَعَاكُمْ إِلَيْهِ، لِيُفْلِحُوا وَ تَنْجُوا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ.

بر شما باد دعا، چه مسلمانان در رسیدن به نیازهایشان نزد پروردگار وسیله ای بهتر از دعا و گرایش به سوی خدا و زاری به درگاه او در اختیار ندارند. به هر آنچه خدا تشویقتان کرده گرایش یابید و در آنچه خدایتان به سوی آن خوانده پاسخش گوئید تا رستگاری یابید و از عذاب خدا نجات پیدا کنید.

شیفته حرام نشوید/ کسی که پرده دری کند بین او و بهشت فاصله ابدی می افتد

وَ إِيَّاكُمْ أَنْ تَشْرَهَ أَنْفُسَكُمْ إِلَى شَيْءٍ مِمَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ، فَإِنَّهُ مَنْ اتَّهَكَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ هَاهُنَا فِي الدُّنْيَا خَالَ اللَّهُ بَيْتَهُ وَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَ نَعِيمِهَا وَ لَذَّتِهَا وَ كَرَامَتِهَا الْقَائِمَةِ الدَّائِمَةِ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ أَبَدَ الْأَبْدِينَ.

مبدا خود را شیفته چیزی کنید که خدا آن را بر شما حرام ساخته، پس هر آن کس که پرده حرمت الهی را در دنیا بدرد خداوند میان او و بهشت و نعمتها و لذت های بهشتی و کرامت پیوسته و جاودان بهشتیان، مانع گردد.

فروختن آخرت در مقابل جایزه کوتاه دنیایی، بد بهره و منفعتی است

وَاعْلَمُوا أَنَّهُ بُسُّ الْحَطِّ الْخَطُّ لِمَنْ خَاطَرَ اللَّهَ بِتَرْكِ طَاعَةِ اللَّهِ، وَرُكُوبِ مَعْصِيَتِهِ، فَاخْتَارَ أَنْ يَنْتَهَكَ مَحَارِمَ اللَّهِ فِي لَدَاتِ دُنْيَا مُنْقَطِعَةِ زَائِلِهِ عَنْ أَهْلِيهَا، عَلَى خُلُودِ نَيْمٍ فِي الْحَنَّةِ وَ لَدَائِهَا وَ كَرَامَةِ أَهْلِهَا، وَيَلِ لَأَوْلِيكَ مَا أَحْبَبَ حَظَّهُمْ وَأَخْسَرَ كَرْتَهُمْ وَ أَسْوَأَ خَالِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اسْتَجِيرُوا اللَّهَ أَنْ يَجِيرَكُمْ فِي مَالِهِمْ أَبَدًا، وَ أَنْ يَتَّبِعَكُمْ بِمَا ابْتَلَاهُمْ بِهِ، وَ لَا قُوَّةَ لَنَا وَ لَكُمْ إِلَّا بِهِ.

بدانید چه بد می‌اندیشد کسی که به نافرمانی خدا و ارتکاب گناه فکر می‌کند و در پی لذت‌های دنیوی است که از صاحبانش گسسته می‌گردد و ترجیح می‌دهد پرده حرمت الهی را بردرد و آن را بر نعمت‌های جاودان بهشتی و لذات و ارجمندی بهشتیان رجحان می‌دهد. وای به حال آنها که چه تیره روز و بخت برگشته و بد حالند نزد خدایشان در روز رستخیز.

برای تکمیل نعمت‌های خدا بخصوص نعمت ولایت، باید متحمل سختی و آزار از ظالمین بشوید، همچنان

که گذشتگان شما متحمل شدند

فَاتَّقُوا اللَّهَ أَيُّهَا الْعِبَادَةُ النَّاجِيَّةُ. إِنَّ آتَمَ اللَّهُ لَكُمْ مَا أَعْطَاكُمْ بِهِ فَإِنَّهُ لَا يَتِمُّ الْأَمْرُ حَتَّى يَدْخَلَ عَلَيْكُمْ مِثْلُ الَّذِي دَخَلَ عَلَى الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَ حَتَّى تَبْتَلُوا فِي أَنْفُسِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ، وَ حَتَّى تَسْمَعُوا مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ أَدَى كَثِيرًا فَتَصْبِرُوا وَ تَعْرُكُوا بِجُحُوبِكُمْ، وَ حَتَّى يَسْتَدْلُواكُمْ وَ يَبْغِضُواكُمْ، وَ حَتَّى يُحْمَلُوا عَلَيْكُمْ الضَّمِيمُ، فَتَحْمَلُوا مِنْهُمْ، تَلْتَمِسُونَ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَ الدَّارَ الْآخِرَةَ، وَ حَتَّى تَكْظُمُوا الْغَيْظَ الشَّدِيدَ فِي الْأَدَى فِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، يَجْتَرِمُونَهُ إِلَيْكُمْ وَ حَتَّى يَكْذِبُواكُمْ بِالْحَقِّ وَ يَعَادُواكُمْ فِيهِ وَ يَبْغِضُواكُمْ عَلَيْهِ، فَتَصْبِرُوا عَلَى ذَلِكَ مِنْهُمْ، وَ مِصْدَاقُ ذَلِكَ كُلِّهِ فِي كِتَابِ اللَّهِ الَّذِي أَنْزَلَهُ جَبْرَائِيلُ عَلَى نَبِيِّكُمْ ص، سَمِعْتُمْ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِنَبِيِّكُمْ ص: «فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلَا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵). ثُمَّ قَالَ: «وَ إِنْ يَكْذِبُواكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ» (فاطر/۴) «فَصَبِرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَ أَوْدُوا» (انعام/۳۴)، فَقَدْ كَذَّبَ نَبِيَّ اللَّهِ وَ الرُّسُلَ مِنْ قَبْلِهِ، وَ أَوْدُوا مَعَ التَّكْذِيبِ بِالْحَقِّ. فَإِنْ سَرَّكُمْ أَمْرُ اللَّهِ فِيهِمْ الَّذِي خَلَقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ مِنَ الْكُفْرِ الَّذِي سَبَقَ فِي عِلْمِ اللَّهِ أَنْ يَخْلُقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ، وَ مِنْ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: «وَ جَعَلْنَا مِنْهُمْ آيَةً يُدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱)، فَتَدَبَّرُوا هَذَا وَ اعْقِلُوا وَ لَا تَجْهَلُوا، فَإِنَّهُ مَنْ يَجْهَلْ هَذَا وَ أَشْبَاهَهُ مِمَّا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي كِتَابِهِ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ وَ نَهَى عَنْهُ، تَرَكَ دِينَ اللَّهِ وَ رَكِبَ مَعَاصِيَهُ، فَاسْتَوْجِبَ سَخَطَ اللَّهِ فَأَكْبَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ.

بخدا پناه برید از اینکه خداوند شما را برای ابد حفظ کند از آنکه نظیر آنها گردید و از اینکه شما را همچون ایشان بیازماید و برای ما و شما جز در پرتو او نیرویی نیست. ای گروه رهیافته! تقوای خدا در پیش گیرید. اگر خدا نعمتی را که به شما داده کامل کند آن را به پایان نبرد مگر آنکه به شما همان رساند که به صالحان پیش از شما رسانده است. شما را در جان و مالتان بیازماید، تا آنکه از دشمنان خدا آزار فراوان بشنود و صبر در پیش گیرید و به خود هموار کنید، و تا جایی که خوارتان کنند و دشمنان دارند و بر شما ستم ورزند و شما تحمل کنید و در این راه خشنودی خدا و آخرت را جوید، تا جایی که در آزار دشمنان خدا خشم فرو خورید، و شما را در باره عقیده به حق دروغگو شمارند و دشمن دارند و با شما بر سر آن کینه‌توزند و باید بر همه اینها شکیب ورزید، و مصداق این همه همان است که جبرئیل در کتاب خدا بر پیامبر شما نازل کرد آنجا که فرمود:

«فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلَا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵)، پس صبر کن آن گونه که پیامبران «اولو العزم» صبر کردند، و برای (عذاب) آنان شتاب مکن، و «وَ إِنْ يَكْذِبُواكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ» (فاطر/۴)، اگر تو را تکذیب کنند (غم مخور، موضوع تازه‌ای نیست) پیامبران پیش از تو نیز تکذیب شدند، «فَصَبِرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَ أَوْدُوا» (انعام/۳۴)، و در برابر تکذیبها، صبر و استقامت کردند.

هر آینه دروغگو شمرند رسولان را پیش از تو و آنان بر آن تکذیب و آزار، صبر کردند. به راستی پیغمبر خدا و رسولان پیش از وی تکذیب شدند و آزار کشیدند، و اگر شما را خوش آید فرمان خدا در باره آنها همان فرمانی است که در اصل آفرینش بدانها داد. آری اصل آفرینش در برابر کفری است که برای دیگران در علم خدا گذشته است و آنها را برای آن آفریده و در برابر آنهائی که در قرآن خود از آنها نام برده و فرموده:

«وَ جَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱)؛ و آنان [فرعونیان] را پیشوایانی قرار دادیم که به آتش (دوزخ) دعوت می‌کنند.

پس در این تدبّر کنید و آن را بیذیرید و ندانسته نگیرید، زیرا هر کس این مطلب و نظایر آن را که خداوند در کتابش فرض کرده- اعم از امر الهی و نهی او در ترک دین خدا و ارتکاب گناهان که مستوجب خشم الهی است- نادیده بگیرد، در آتش جهنم به روی افتد.

تاکید به سوال کردن از اهل بیت در امر دین و عمل نکردن به رأی و قیاس و هوای نفس

وَ قَالَ: أَيُّهَا الْعِبَادَةُ الْمَرْحُومَةُ الْمُفْلِحَةُ، إِنَّ اللَّهَ آتَمَ لَكُمْ مَا آتَاكُمْ مِنَ الْخَيْرِ.

وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ وَ لَا مِنْ أَمْرِهِ أَنْ يَأْخُذَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ فِي دِينِهِ بِهَوَى، وَ لَا رَأْيٍ وَ لَا مَقَاسٍ. قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ وَ جَعَلَ فِيهِ نَبِيَّانَ كُلَّ شَيْءٍ وَ جَعَلَ الْقُرْآنَ وَ لِعَلْمِ الْقُرْآنِ أَهْلًا، لَا يَسَعُ أَهْلَ عِلْمِ الْقُرْآنِ الَّذِينَ آتَاهُمُ اللَّهُ عِلْمَهُ أَنْ يَأْخُذُوا فِيهِ بِهَوَى وَ لَا رَأْيٍ وَ لَا مَقَاسٍ. أَغْنَاهُمْ اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ بِمَا آتَاهُمْ مِنْ عِلْمِهِ، وَ حَصَّنَهُمْ بِهِ، وَ وَضَعَهُ عِنْدَهُمْ، كَرَامَةً مِنَ اللَّهِ أَكْرَمَهُمْ بِهَا، وَ هُمْ أَهْلُ الذِّكْرِ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ هَذِهِ الْأُمَّةَ بِسُؤَالِهِمْ، وَ هُمُ الَّذِينَ مَنْ سَأَلَهُمْ - وَ قَدْ سَبَقَ فِي عِلْمِ اللَّهِ أَنْ يُصَدِّقَهُمْ وَ يَتَّبِعَ أَرْهَمَ - أَرْشُدُوهُ، وَ أَعْلُوهُ مِنْ عِلْمِ الْقُرْآنِ مَا يَهْتَدِي بِهِ إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ، وَ إِلَى جَمِيعِ سُئُلِ الْحَقِّ، وَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَرْغَبُ عَنْهُمْ وَ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ وَ عَنْ عِلْمِهِمْ -الَّذِي أَكْرَمَهُمْ اللَّهُ بِهِ وَ جَعَلَهُ عِنْدَهُمْ- إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ فِي عِلْمِ اللَّهِ الشَّقَاءَ فِي أَصْلِ الْخَلْقِ تَحْتَ الْأَطْلَعِ، فَأُولَئِكَ الَّذِينَ يَرْغَبُونَ عَنْ سُؤَالِ أَهْلِ الذِّكْرِ، وَ الَّذِينَ آتَاهُمُ اللَّهُ عِلْمَ الْقُرْآنِ وَ وَضَعَهُ عِنْدَهُمْ وَ أَمَرَ بِسُؤَالِهِمْ، وَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَأْخُذُونَ بِأَهْوَاهِهِمْ وَ آرَائِهِمْ وَ مَقَاسِيهِمْ حَتَّى دَخَلَهُمُ الشَّيْطَانُ؛ لِأَنَّهُمْ جَعَلُوا أَهْلَ الْإِيمَانِ فِي عِلْمِ الْقُرْآنِ عِنْدَ اللَّهِ كَافِرِينَ، وَ جَعَلُوا أَهْلَ الصَّلَاةِ فِي عِلْمِ الْقُرْآنِ عِنْدَ اللَّهِ مُؤْمِنِينَ، وَ حَتَّى جَعَلُوا مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأُمْرِ حَرَامًا، وَ جَعَلُوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأُمْرِ حَالًا، فَذَلِكَ أَصْلُ ثَمَرَةِ أَهْوَاهِهِمْ. وَ قَدْ عَهَدَ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ص قَبْلَ مَوْتِهِ، فَقَالُوا:

نَحْنُ بَعْدَ مَا قَبِضَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ رَسُولَهُ نَسْتَأْنِ أَنْ نَأْخُذَ بِمَا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ رَأْيُ النَّاسِ بَعْدَ مَا قَبِضَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ رَسُولَهُ ص، وَ بَعْدَ عَهْدِهِ الَّذِي عَهَدَهُ إِلَيْنَا وَ أَمَرَنَا بِهِ، مُخَالِفًا لِلَّهِ وَ لِرَسُولِهِ ص.

فَمَا آخَذَ أَجْرًا عَلَى اللَّهِ وَ لَا آيِنَ ضَلَّالَةً مِمَّنْ آخَذَ بِذَلِكَ، وَ زَعَمَ أَنْ ذَلِكَ يَسْتَعْنَهُ.

وَ اللَّهُ إِنْ لِلَّهِ عَلَى خَلْقِهِ أَنْ يُطِيعُوهُ وَ يَتَّبِعُوا أَمْرَهُ فِي حَيَاةِ مُحَمَّدٍ ص وَ بَعْدَ مَوْتِهِ، هَلْ يَسْتَطِيعُ أُولَئِكَ أَعْدَاءُ اللَّهِ أَنْ يَرْغُمُوا أَنْ أَحَدًا مِمَّنْ أَسْلَمَ مَعَ مُحَمَّدٍ ص آخَذَ بِقَوْلِهِ وَ رَأْيِهِ وَ مَقَاسِيْسِهِ؟ فَإِنْ قَالَ نَعَمْ، فَقَدْ كَذَّبَ عَلَى اللَّهِ وَ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا. وَ إِنْ قَالَ لَا، لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ أَنْ يَأْخُذَ بِرَأْيِهِ وَ هَوَاهُ وَ مَقَاسِيْسِهِ، فَقَدْ أَقْرَبَ بِالْحُجَّةِ عَلَى نَفْسِهِ. وَ هُوَ مِمَّنْ يَرْغُمُ أَنْ اللَّهُ يُطَاعَ وَ يَتَّبِعَ أَمْرَهُ بَعْدَ قَبْضِ رَسُولِ اللَّهِ ص، وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ وَ قَوْلُهُ الْحَقُّ: «وَ مَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَ فَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَ مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَبْصُرَ اللَّهَ شَيْئًا وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» (آل عمران/۱۴۴) وَ ذَلِكَ لِيَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُطَاعَ، وَ يَتَّبِعُ أَمْرَهُ فِي حَيَاةِ مُحَمَّدٍ ص وَ بَعْدَ قَبْضِ اللَّهِ مُحَمَّدًا ص. وَ كَمَا لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ مَعَ مُحَمَّدٍ ص أَنْ يَأْخُذَ بِهَوَاهُ وَ لَا رَأْيِهِ وَ لَا مَقَاسِيْسِهِ، خِلَافًا لِأَمْرِ مُحَمَّدٍ ص، فَكَذَلِكَ لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ بَعْدَ مُحَمَّدٍ ص أَنْ يَأْخُذَ بِهَوَاهُ وَ لَا رَأْيِهِ وَ لَا مَقَاسِيْسِهِ.

و فرمود: ای گروه رحمت شده و رستگار! همانا خداوند خیری را که به شما داده به کمال رسانده است، و بدانید که در علم خدا و فرمانش چنین نیست که یکی از خلقتش حکم دین را به هوس و سلیقه یا به نظر و قیاس دریافت کند. خدا قرآن فرود فرستاده و همه امور را در آن بیان داشته، و برای قرآن و آموختن آن گروهی مشخص ساخته، و برای آنان که خدا علم قرآن را به آنان سپرده روا نیست که به خواست و رأی و قیاس مفهوم، آن را تفسیر کنند زیرا خداوند آنها را در پرتو عملی که بدیشان سپرده و ویژه آنها ساخته بی‌نیازشان کرده و به آنان ارجمندی بخشیده است و اینها نیز همان اهل ذکر می‌باشند که خدا به اُمت فرمان داده از آنها پرسش کنند، و هم ایشانند که هر که از آنها پرسد با ملاحظه اینکه در علم خدا گذشته است که باید آنها را تصدیق کند و از آنها پیروی کند، او را بدرستی ره نمایند و از دانش قرآن به او بدهند آنقدر که به سوی خدا و همه راههای حق ره یابد، و هم ایشانند که نباید از آنها و از پرسش از ایشان و علمی که خدا آنها را بدان گرامی داشته و نزد آنها سپرده روگردانند، مگر کسی که در علم خدا نگویند بخت رقم خورده باشد، و ایشانند که از پرسش از اهل ذکر و از آنها که علم قرآن بدیشان بخشیده شده و نزد آنها نهاده شده و سؤال از ایشان واجب گشته روی گردانند. اینان همانهایی هستند که به دلخواه و سلیقه و رأی و قیاس عمل کنند تا آنکه شیطان به درون آنها راه می‌یابد، چه آنان اهل ایمان در علم قرآن را نزد خدای کافر قلمداد کرده‌اند و گمراهان در علم قرآن را نزد خدای مؤمن تلقی کرده‌اند و بسیاری از امور حلال را حرام و بسیاری از امور حرام را حلال گردانیده‌اند. این است اصل میوه هوی و هوس ایشان و حال آنکه رسول خدا پیش از مرگش به آنها سفارش کرده بود و آنها در برابر گفتند: پس از آنکه خداوند عزّ و جلّ رسول خدا را از ما ستاند بر ما رواست که بدان چه مردم خواهند عمل کنیم و اینک خداوند، پیامبر را از ما گرفته، پیامبری که به ما سفارش کرده و فرمانمان داده، اگر چه خواست مردم مخالف نظر خدا و رسولش باشد.

و هیچ کس بر خدا جسورتر و گمراهی او آشکارتر نیست از کسی که این روش را در پیش رو بگیرد و پیش خود چنین پندارد که این کار برای او رواست. بخدا سوگند حق خداست بر مردم که او را در زمان زندگی محمد صلی الله علیه و اله و سلم و پس از مرگ او فرمانش برند و پیروی‌اش کنند. آیا کسی از این دشمنان خدا که با محمد صلی الله علیه و اله و سلم اسلام آورده می‌تواند گمان کند که پیامبر به قول و رأی و قیاس خود عمل می‌کرد؟ اگر بگوید آری بر خدا دروغ بسته و در گمراهی ژرف افتاده است، و اگر بگوید نه هیچ کس نباید به رأی و دلخواه و قیاس خود عمل کند و چنین کسی علیه خود اعتراف کرده و او از کسانی است که گمان می‌کند خداوند پس از مرگ رسول صلی الله علیه و اله و سلم خدا اطاعت و پیروی نمی‌شود و حال آنکه خداوند می‌فرماید:

«وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَ فَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» (آل عمران/۱۳۴)؛ محمد (ص) فقط فرستاده خداست و پیش از او، فرستادگان دیگری نیز بودند آیا اگر او بمیرد و یا کشته شود، شما به عقب برمی‌گردید؟ (و اسلام را رها کرده به دوران جاهلیت و کفر بازگشت خواهید نمود؟) و هر کس به عقب باز گردد، هرگز به خدا ضرری نمی‌زند و خداوند بزودی شاکران (و استقامت‌کنندگان) را پاداش خواهد داد.

این از آن روست که بدانید خداوند در زمان حیات و ممات محمد صلی الله علیه و اله و سلم اطاعت و پیروی می‌شود، و همان گونه که هیچ کس از مردم در زمان حیات محمد صلی الله علیه و اله و سلم نمی‌توانسته به هوس و رأی و قیاس مخالف با محمد صلی الله علیه و اله و سلم عمل کند، در زمان مرگ او نیز حق ندارد به هوس و رأی و قیاس خود عمل کند.

فقط ابتدای نماز قنوت بگیرید تا مشهور به این کار نشوید

و قَالَ: دَعُوا رَفَعَ أَيْدِيكُمْ فِي الصَّلَاةِ إِلَّا مَرَّةً وَاحِدَةً، حِينَ تَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ، فَإِنَّ النَّاسَ قَدْ شَهَرُواكُمْ بِذَلِكَ، وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

و می‌فرماید: دستهای خود را در نماز برای تکبیرة الاحرام بیش از یک بار بلند نکنید، زیرا مردم شما را بدان شناخته‌اند و حول و قوه‌ای نیست جز بخدا.

زیاد خدا را بخوانید که خدا وعده به استجابت داده

و قَالَ: أَكثِرُوا مِنْ أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ، فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَدْعُوهُ، وَ قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِسْتِجَابَةِ. وَاللَّهُ مُصِيبٌ دَعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُمْ عَمَلًا يَزِيدُهُمْ بِهِ فِي الْجَنَّةِ. فَأَكثِرُوا ذِكْرَ اللَّهِ مَا اسْتَطَعْتُمْ فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِكَثْرَةِ الذِّكْرِ لَهُ، وَ اللَّهُ ذَاكِرٌ لِمَنْ ذَكَرَهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ.

وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَمْ يَذْكُرْهُ أَحَدٌ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا ذَكَرَهُ بِخَيْرٍ، فَأَعْطُوا اللَّهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ الْإِحْتِهَادَ فِي طَاعَتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَذْكُرُ شَيْءٌ مِنْ الْخَيْرِ عِنْدَهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ، وَ اجْتِنَابِ مَحَارِمِهِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ فِي ظَاهِرِ الْقُرْآنِ وَ بَاطِنِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى قَالَ فِي كِتَابِهِ وَ قَوْلُهُ الْحَقُّ: «وُذَرُوا ظَاهِرِ الْأَيْمِ وَ بَاطِنِهِ» (انعام/۱۲۰).

وَ اعْلَمُوا أَنَّ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ تَجْتَنِبُوهُ فَقَدْ حَرَّمَهُ.

وَ اتَّبِعُوا آثَارَ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ سُنَّتَهُ، فَحَدُّوا بِهَا، وَ لَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَكُمْ وَ آرَاءَكُمْ فَتَضَلُّوا، فَإِنَّ أَضَلَ النَّاسَ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ وَ رَأْيَهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ.

وَ أَحْسِنُوا إِلَىٰ أَنْفُسِكُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَ إِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا.

وَ جَامِلُوا النَّاسَ وَ لَا تَحْمِلُوهُمْ عَلَىٰ رِقَابِكُمْ. تَجَمُّعُوا مَعَ ذَلِكَ طَاعَةَ رَبِّكُمْ.

و فرمود: به درگاه خدا بسیار دعا کنید، زیرا خدا آن بنده مؤمن را دوست دارد که به درگاهش دعا کند و خدا به بندگان مؤمن خود وعده اجابت داده است و خدا دعای مؤمنان را، به روز رستخیز بخشی از عملشان سازد و در بهشت بدان بیفزاید، پس بسیار یاد خدا کنید تا آنجا که بتوانید، در هر ساعتی از ساعات شب یا روز، زیرا خدا فرمان داده است او را یاد کنند و خدا هم به یاد مؤمنی است که در یاد اوست.

و بدانید که خدا بندگان مؤمن خویش را یاد نکند، مگر کسی را که به خیر او را یاد کند، پس خود را به کوشش در عبادتش وادارید، زیرا هر چیزی از سوی خدا به کوشش در طاعتش فراهم آید و نیز به اجتناب از آنچه در ظاهر و باطن قرآن حرام کرده. خداوند می‌فرماید:

«وُذَرُوا ظَاهِرِ الْأَيْمِ وَ بَاطِنِهِ» (انعام/۱۲۰)؛ گناهان آشکار و پنهان را رها کنید.

و بدانید که هر آنچه خدا دستور به اجتناب از آن داده حرامش نموده.

و از آثار و فرمانهای پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم و روش او پیروی کنید و بدان عمل نمایید و از پسند و رأی خود پیروی نکنید تا گمراه شوید، زیرا گمراه‌ترین مردم در نزد خدا کسی است که پیرو پسند و رأی خود باشد آن هم بی‌هیچ هدایتی از سوی خدا. و تا توانید به خویش نیکی کنید، زیرا اگر نیکی کنید به خود کرده‌اید و اگر بدی کنید در حق خویش روا داشته‌اید. و با مردم به مدارا برخیزید و آنها را بر خویش مسلط نسازید تا این چنین خدا را هم فرمان برده باشید.

دشمنان خدا را دشنام ندهید

وَ إِيَّاكُمْ وَ سَبَّ أَعْدَاءِ اللَّهِ حَيْثُ يَسْمَعُونَكُمْ، فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ. وَ قَدْ يَنْبَغِي لَكُمْ أَنْ تَعْلَمُوا حَدَّ سَبِّهِمْ لِلَّهِ كَيْفَ هُوَ؟ إِنَّهُ مِنْ سَبِّ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ فَقَدْ أَنْتَهَكَ سَبَّ اللَّهِ، وَ مَنْ أَظْلَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِمَّنْ اسْتَسَبَّ لِلَّهِ وَ لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ، فَمَهْلًا مَهْلًا فَاتَّبِعُوا أَمْرَ اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

ببرهیزید از اینکه به دشمنان خدا دشنام دهید آن هنگام که دشنام می‌شنوید که آنها نیز بدون آگاهی بخدا دشنام خواهند داد، و شما را زبینه است که بدانید حدّ دشنام بخدا کدام است، همانا هر که به اولیاء خدا دشنام دهد بخدا دشنام داده است، و چه کسی پیش خدا ستمگرتتر است از کسی که وسیله دشنام بخدا و اولیاء خدا را فراهم سازد، پس آرام آرام از او امر الهی پیروی کنید و حول و قوه‌ای نیست مگر بخدا.

سفارش به مداومت بر سنتهای پیامبر(ص) و ائمه(ع) و دوری از بدعتها

و قَالَ: أَيُّهَا الْعِصَابَةُ الْحَافِظَةُ اللَّهُ لَهُمْ أَمْرُهُمْ، عَلَيْكُمْ بِآثَارِ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ سُنَّتِهِ وَ آثَارِ الْأَيْمَةِ الْهِدَاةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ ص مِنْ بَعْدِهِ، وَ سُنَّتِهِمْ، فَإِنَّهُ مَنْ أَخَذَ بِذَلِكَ فَقَدْ اهْتَدَى، وَ مَنْ تَرَكَ ذَلِكَ وَ رَغِبَ عَنْهُ ضَلَّ، لِأَنَّهُمْ هُمْ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ بِطَاعَتِهِمْ وَ وَلايَتِهِمْ. وَ قَدْ قَالَ أَبُوْنَا رَسُولُ اللَّهِ ص: الْمُدَاوَمَةُ عَلَى الْعَمَلِ فِي اتِّبَاعِ الْأَثَارِ وَ السُّنَنِ وَ إِنْ قَلَّ، أَرْضَى لِلَّهِ وَ أَنْفَعَ عِنْدَهُ فِي الْعَاقِبَةِ مِنَ الْجَهْدِ فِي الْبَدَعِ وَ اتِّبَاعِ الْأَهْوَاءِ.

أَلَا إِنَّ اتِّبَاعَ الْأَهْوَاءِ وَ اتِّبَاعَ الْبِدَعِ بَغْيٌ هُدًى مِنَ اللَّهِ ضَلَالٌ، وَ كُلُّ ضَلَالَةٍ بِدْعَةٌ، وَ كُلُّ بِدْعَةٍ فِي النَّارِ. وَ لَنْ يُبَالَ شَيْءٌ مِنَ الْخَيْرِ عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ وَ الصَّبْرِ وَ الرِّضَا، لِأَنَّ الصَّبْرَ وَ الرِّضَا مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ.

نیز می‌فرماید: ای گروهی که خداوند نگاهبان امور آنهاست! روی آورید به آثار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و روش آن حضرت و آثار امامان هدایتگر از خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پس از ایشان، چه هر که بدان عمل کند مسلماً هدایت شده، و هر که آن را وانهد و از آن روی برتابد گمراه گردد. زیرا آنها همان کسانی هستند که خداوند فرمان به اطاعت و دوستی آنان داده است. پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: پی‌گیری عمل در پیروی آثار و سنن است و اگر چه اندک باشد نزد او پسندیده‌تر و سودمندتر خواهد بود از سخت کوشی فراوان در بدعت‌گذاری و پیروی از بسند دل. همانا پیروی از هوی و از بدعتها آنهام بدون هدایت الهی گمراهی است، و هر گمراهی بدعت است، و هر بدعت در آتش است. و هرگز به چیزی نزد خدا نتوان رسید جز به فرمانبری از او و شکیبایی و خشنودی، که شکیبایی و خشنودی نیز فرمان خدا است.

بنده تا زمانی که نسبت به آنچه خدا برایش انجام داده راضی نباشد، ایمان ندارد

وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ عَبْدٌ مِنْ عَبِيدِهِ حَتَّى يَرْضَى عَنِ اللَّهِ فِيمَا صَنَعَ اللَّهُ إِلَيْهِ، وَ صَنَعَ بِهِ عَلَى مَا أَحَبَّ وَ كَرِهَ. وَ لَنْ يَصْنَعَ اللَّهُ بِمَنْ صَبَرَ وَ رَضِيَ عَنِ اللَّهِ إِلَّا مَا هُوَ أَهْلُهُ، وَ هُوَ خَيْرٌ لَهُ مِمَّا أَحَبَّ وَ كَرِهَ.

بدانید هیچ بنده‌ای از بندگان خدا ایمان ندارد مگر خشنود باشد بدان چه خدا بدو بخشیده، حال آن را خوش دارد یا نه. و هرگز خدا به کسی که شکیب و خشنودی در پیش گیرد آن نکند جز آنچه شایسته اوست و برای او نیکوست، حال آن را خوش بدارد یا نه.

سفارش به مواظبت بر نماز

وَ عَلَيْكُمْ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى الصَّلَاةِ وَ الصَّلَاةِ الْوُسْطَى، وَ قَوْمُوا لِلَّهِ قَائِتِينَ، كَمَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ الْمُؤْمِنِينَ فِي كِتَابِهِ مِنْ قَبْلِكُمْ، وَ إِنَّا كُمْ.

سفارش به حب مساکین و عدم تحقیر آنان

وَ عَلَيْكُمْ بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّهُ مَنْ حَقَّرَهُمْ وَ تَكَبَّرَ عَلَيْهِمْ فَقَدْ زَلَّ عَنِ دِينِ اللَّهِ، وَ اللَّهُ لَهُ حَاقِرٌ مَاقَتٍ. وَ قَدْ قَالَ أَبُوْنَا رَسُولُ اللَّهِ ص: أَمْرِي رَبِّي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ، الْمُسْلِمِينَ مِنْهُمْ.

وَ اعْلَمُوا أَنَّ مَنْ حَقَّرَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ آتَى اللَّهُ عَلَيْهِ الْمَقْتَ مِنْهُ وَ الْمَحْقَرَةَ، حَتَّى يَمَقْتَهُ النَّاسُ، وَ اللَّهُ لَهُ أَشَدُّ مَقْتًا. فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي إِخْوَانِكُمْ الْمُسْلِمِينَ الْمَسَاكِينِ، فَإِنَّ لَهُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا أَنْ تُجِيبُوهُمْ. فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ رَسُولَهُ ص بِحُبِّهِمْ، فَمَنْ لَمْ يُجِبْ مَنْ أَمَرَ اللَّهُ بِحُبِّهِ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَ رَسُولَهُ، وَ مَنْ عَصَى اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ مَاتَ وَ هُوَ مِنَ الْعَاوِينَ.

بر شما بار مراقبت از نمازها به ویژه نماز ظهر [یا مغرب]، زیرا خدا همه مؤمنان پیش از شما و شما را در قرآن بدان فرمان داده است. بر شما باد مهرورزی به مسلمانان، زیرا هر که ایشان را خوار شمارد و بر آنها گردن فرازد به تحقیق از کیش خدا به در رفته و خدا خوارکننده و بدخواه او خواهد بود. پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: پروردگارم به من دستور داده به مستمندان مسلمان مهر ورزم، و بدانید هر که مسلمانی را خوار شمرد خدا از جانب خویش بر وی بد خواهی و زبونی بفرکند تا جایی که مردم نیز بدخواه او خواهند گشت و خدا برای او بدخواه‌تر خواهد بود.

تقوای الهی در پیش گیرید نسبت به برادران مسکین مسلمانان، پس آنان بر شما این حق را دارند که دوستشان بدارید، همانا خدا به پیامبرش دستور داده آنان را دوست بدارد، و هر که کسی را که خدا به دوستیش دستور داده دوست نداشته باشد پروردگار و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را عصبان کرده است، و هر که خدا و رسولش را عصبان کند و بر این حال بمیرد در گمراهی مرده است.

سفارش به دوری از تکبر

وَ إِيَّاكُمْ وَ الْعُظْمَاءَ وَ الْكِبْرَ، فَإِنَّ الْكِبْرَ رِذَاءُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، فَمَنْ نَارَعَ اللَّهَ رِذَاءَهُ حَصَمَهُ اللَّهُ وَ أَذَلَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

بر حذر باشید از بزرگ منشی و تکبر زیرا تکبر جامه خداوند سبحان است، و هر که در تصاحب این جامه با خدا به چالش برخیزد خدا پشت او شکند و در روز رستخیز خوار و زبونش سازد.

سفارش به دوری از ظلم بر دیگران

وَ إِيَّاكُمْ أَنْ يَبْعِيَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ، فَإِنَّهَا لَيْسَتْ مِنْ خِصَالِ الصَّالِحِينَ. فَإِنَّهُ مَنْ بَعَى صَبْرًا اللَّهُ بَعِيَهُ عَلَى نَفْسِهِ، وَ صَارَتْ نُصْرَةُ اللَّهِ لِمَنْ بَعَى عَلَيْهِ، وَ مَنْ نُصِرَهُ اللَّهُ غَلَبَ وَ أَصَابَ الظُّفْرَ مِنَ اللَّهِ.

مبادا به یک دیگر ستم و دست اندازی کنید، زیرا آن از سرشت نیکوکاران نیست. همانا هر که ستم و تعدی کند خدا ستمش را به خودش برگرداند و یاری خدا از آن ستمکش است، و هر که را خدا یاری کند پیروز گردد و به چیرگی الهی دست یابد.

سفارش به دوری از حسد

وَ إِيَّاكُمْ أَنْ يَحْسُدَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، فَإِنَّ الْكُفْرَ أَصْلُهُ الْحَسَدُ.

مبادا بعضی از شما نسبت به دیگری حسد ورزد، که همانا اصل و ریشه‌اش کفر از حسد است.

سفارش به کمک به یکدیگر

وَ إِيَّاكُمْ أَنْ تَعِينُوا عَلَى مُسْلِمٍ مَظْلُومٍ، فَيَدْعُو اللَّهَ عَلَيْكُمْ وَ يَسْتَجَابَ لَهُ فِيكُمْ. فَإِنَّ أَبَانَا رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يَقُولُ:

إِنَّ دَعْوَةَ الْمُسْلِمِ الْمَظْلُومِ مُسْتَجَابَةٌ.

وَ لِيُعِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، فَإِنَّ أَبَانَا رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يَقُولُ:

إِنَّ مَعُونَهُ الْمُسْلِمِ خَيْرٌ وَ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَ اغْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ.

مبادا علیه مسلمان ستم کشیده‌ای اقدامی کنی تا به درگاه خدا نفریتان کند و خدا او را در باره شما اجابت نماید. همان پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمود: همانا دعای مسلمان ستم‌دیده مستجاب می‌گردد. باید به یک دیگر کمک رسانید، زیرا پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمود: همانا مزد یاری به مسلمانان از روزه یک ماهه همراه با اعتکاف در مسجد الحرام بیشتر است.

سفارش به مهلت دادن به مقروضین

وَ إِيَّاكُمْ وَ إِعْسَارَ أَحَدٍ مِنْ إِخْوَانِكُمُ الْمُسْلِمِينَ أَنْ تُسْرِبُوهُ بِالشَّيْءِ يَكُونَ لَكُمْ قَيْلَهُ وَ هُوَ مُعْسِرٌ، فَإِنِ ابْنَا رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يَقُولُ:

لَيْسَ لِمُسْلِمٍ أَنْ يُعْسِرَ مُسْلِمًا وَ مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَطْلَعَ اللَّهُ بَظِلِّهِ يَوْمَ لَا حَلَّ إِلَّا طَلَّهُ.

مبادا برادر مسلمان بدهکار خویش را در حالی به دشواری افکنی که در تنگدستی به سر می‌برد. همانا پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمود: نباید مسلمانی مسلمان دیگر را به سختی افکند و هر که تنگدستی را مهلت دهد خداوند در روزی که سایه‌ای جز سایه او نخواهد بود او را در سایه خویش جای دهد.

سفارش در تاخیر نیانداختن در حقوق الهی

وَ إِيَّاكُمْ أَنْتَبِهَ الْعِصَابَةَ الْمَرْحُومَةَ الْمُفْضَلَةَ عَلَيَّ مِنْ سِوَاهَا، وَ حَبَسَ حَقُوقَ اللَّهِ قَيْلَكُمْ يَوْمًا بَعْدَ يَوْمٍ، وَ سَاعَةً بَعْدَ سَاعَةٍ، فَإِنَّهُ مَنْ عَجَلَ حَقُوقَ اللَّهِ قَيْلَهُ كَانَ اللَّهُ أَقْدَرَ عَلَى التَّجْوِيلِ لَهُ إِلَى مُضَاعَفَةِ الْخَيْرِ فِي الْعَاجِلِ وَ الْأَجَلِ. وَ إِنَّهُ مَنْ أَخَّرَ حَقُوقَ اللَّهِ قَيْلَهُ، كَانَ اللَّهُ أَقْدَرَ عَلَى تَأْخِيرِ رِزْقِهِ. وَ مَنْ حَبَسَ اللَّهُ رِزْقَهُ، لَمْ يَقْدِرْ أَنْ يَرْزُقَ نَفْسَهُ. فَأَلَدُوا إِلَى اللَّهِ حَقٌّ مَا رَزَقَكُمْ، يُطِيبُ اللَّهُ لَكُمْ بَيْتَهُ، وَ يُجِزُّ لَكُمْ مَا وَعَدَكُمْ، مِنْ مُضَاعَفَتِهِ لَكُمْ الْأَضَاعَفَ الْكَثِيرَةَ الَّتِي لَا يَعْلَمُ عَدَدَهَا وَ لَا كُنَّةَ فَضْلِهَا إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ.

ای گروه رحمت شده که بر دیگران برتری دارید! مبادا حقوق خدا را که بر عهده شماست روزی تا روز دیگر و ساعتی تا ساعت دیگر پس اندازید، زیرا هر که در پرداخت حقوق خدا که بر ذمه دارد شتاب کند خداوند در شتاب کردن و چند برابر نمودن خیر او در دنیا و آخرت توانا تر است، هر کس در پرداخت حقوق الهی که نزد اوست تأخیر کند خدا به حبس روزی مقرر او توانا تر است، و هر که خدا بدو روزی ندهد نخواهد توانست روزی خویش را فراهم آورد. حق آنچه را خدا روزی شما کرده بپردازید تا خداوند باقیمانده آن را برای شما پاک سازد و پیمان خود را در چند برابر کردن آن برآورد، و آن را چندان زیاد سازد که هیچ کس جز خدای جهانیان شمار و کنه برتری آن را نداند.

سفارش به محصور نکردن امام(ع) که مجبور به لعن و نفرین به یاران خود شود

وَ قَالَ: اتَّقُوا اللَّهَ أَيُّهَا الْعِصَابَةُ، وَ إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا يَكُونَ مِنْكُمْ مُخْرَجُ الْإِمَامِ، فَإِنَّ مُخْرَجَ الْإِمَامِ هُوَ الَّذِي يَسْتَعَى بِأَهْلِ الصَّلَاحِ مِنْ اتِّبَاعِ الْإِمَامِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ بِحُرْمَتِهِ. وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ نَزَلَ بِذَلِكَ الْمَنْزِلِ عِنْدَ الْإِمَامِ فَهُوَ مُخْرَجُ الْإِمَامِ. فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ عِنْدَ الْإِمَامِ، أَخْرَجَ الْإِمَامَ إِلَى أَنْ يَلْعَنَ أَهْلَ الصَّلَاحِ مِنْ اتِّبَاعِهِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ بِحُرْمَتِهِ، فَإِذَا لَعَنَهُمْ لِإِخْرَاجِ أَعْدَاءِ اللَّهِ الْإِمَامَ صَارَتْ لَعْنَتُهُ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، وَ صَارَتْ اللَّعْنَةُ مِنَ اللَّهِ وَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ رُسُلِهِ عَلَى أَوْلِيكٍ.

نیز می‌فرماید: ای مردمان! خدا را در نظر داشته باشید و اگر بتوانید امام را به تنگنا نیندازید و کار را بر او دشوار مکنید، همانا هر که امام را به دشواری افکند همان کسی است که از پیروان صالح امام بدگویی می‌کند؛ کسانی که به فضل امام معترفند و بر ادای حقیقتش شکیا و به حرمتش آشنا. بداند هر که بدین جایگاه نزد امام فرود آید امام را به دشواری افکند است و اما در این هنگام پیروان صالح و کسانی را که به

فضل او اعتراف دارند و بر ادای حقیقتش شکیبایند و بر حرمتش آشنا به سبب ایجاد دشواری برای امام، نفرینشان کند، و نفرین او از سوی خدا به رحمت بدل گردد، و لعنت خدا و فرشتگان و رسولان بر ایشان فرود آید.

سفارش به دوستی خدا و رسول(ص) و مومنین

وَ اعْلَمُوا أَيُّهَا الْعِصَابَةُ، أَنَّ السُّنَّةَ مِنَ اللَّهِ قَدْ جَرَتْ فِي الصَّالِحِينَ قَبْلُ، وَ قَالَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ حَقًّا حَقًّا فَلْيَتَوَلَّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا، وَ لِيَبْرَأَ إِلَى اللَّهِ مِنْ عَدُوِّهِمْ، وَ يُسَلِّمْ لِمَا انْتَهَى إِلَيْهِ مِنْ فَضْلِهِمْ. لِأَنَّ فَضْلَهُمْ لَا يَبْلُغُهُ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَ لَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَ لَا مَنْ دُونَ ذَلِكَ. أَلَمْ تَسْمَعُوا مَا ذَكَرَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِ اتِّبَاعِ الْأَيْمَةِ الْهِدَاةِ وَ هُمْ الْمُؤْمِنُونَ؟ قَالَ: «فَأَوْلِيكَ مَعَ الَّذِينَ آمَنَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسَنَ أَوْلِيكَ رَفِيقًا» (نساء/۶۹) فَهَذَا وَجْهُ مِنْ وَجُوهِ فَضْلِ اتِّبَاعِ الْأَيْمَةِ، فَكَيْفَ بِهِمْ وَ فَضْلِهِمْ!

آگاه باشید ای مردمان که دستور خدا در باره نیکان از پیش صادر شده است و فرمود: هر که دوست دارد خدا را در حالی ملاقات کند که مؤمن حقیقی است باید خدا و رسول و مؤمنان را دوست بدارد و نزد خدا از دشمنانشان تبری جوید و هر چه از فضل آنها به وی رسد بپذیرد، زیرا هیچ فرشته مقرب و پیامبری و نه موجودات پائین تر از ایشان به کنه فضل آنها نرسد.

ایا نشنیده‌اید که خدا در برتری پیروان مؤمن امامان هدایتگر فرموده است:

«فَأَوْلِيكَ مَعَ الَّذِينَ آمَنَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسَنَ أَوْلِيكَ رَفِيقًا» (نساء/۶۹)؛ و کسی که خدا و پیامبر

را اطاعت کند، (در روز رستاخیز)، همنشین کسانی خواهد بود که خدا، نعمت خود را بر آنان تمام کرده از پیامبران و صدیقان و شهدا و صالحان و آنها رفیقهای خوبی هستند.

این بخشی از برتری پیروان امامان بود دیگر چه رسد به خود امامان و برتری‌شان!

سفارش به وفای به شرط‌هایی که خدا بر مومنین قرار داده

وَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبِمَ اللَّهُ لَهُ إِيمَانَهُ حَتَّى يَكُونَ مُؤْمِنًا حَقًّا حَقًّا، فَلْيَبِ لِلَّهِ بِشُرُوطِهِ الَّتِي اشْتَرَطَهَا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ. فَإِنَّهُ قَدْ اشْتَرَطَ مَعَ وَاوَايَةِ وَ وَاوَايَةِ رَسُولِهِ وَ وَاوَايَةِ أَيْمَةِ الْمُؤْمِنِينَ، إِقَامَ الصَّلَاةِ، وَ إِيْتَاءَ الزَّكَاةِ، وَ إِقْرَاضَ اللَّهِ قَرْضًا حَسَنًا، وَ اجْتِنَابَ الْفَوَاحِشِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَ مَا بَطَّنَ، فَلَمْ يَبْقَ شَيْءٌ مِمَّا فَسَّرَ مِمَّا حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا وَ قَدْ دَخَلَ فِي جُمْلَةِ قَوْلِهِ: فَمَنْ دَانَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ مُخْلِصًا لِلَّهِ، وَ لَمْ يَرْخُصْ لِنَفْسِهِ فِي تَرْكِ شَيْءٍ مِنْ هَذَا، فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ فِي حِزْبِهِ الْعَالِينَ، وَ هُوَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ حَقًّا.

هر که شاد می‌شود از اینکه خدا ایمانش را کامل گرداند تا مؤمنی گردد حقیقی باید تقوای خدا را با همان شرایطی که برای مؤمنان قرار داده در پیش گیرد، همانا خدا همراه با دوست داشتن او و پیامبر و پیشوایان مؤمنان، برپا کردن نماز و پرداخت زکات و دادن قرض الحسنه و دوری از کارهای زشت – خواه آشکار یا پنهان – را شرط کرده است، و نکته‌ای از محرمات خدا نیست مگر آنکه تفسیر شده و در سخن الهی آمده است. هر کس میان خود و خدا به درگاه الهی مخلصانه دینداری می‌کند و به خود اجازه ندهد دستوری از این دستورات را نادیده گیرد، در حزب پیروز خداوندی قرار دارد و از مؤمنان حقیقی به شمار است.

سفارش به دوری از اصرار بر گناه

وَ إِيَّاكُمْ وَ الْإِصْرَارَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا حَرَّمَ اللَّهُ فِي ظَهْرِ الْقُرْآنِ وَ بَطْنِهِ. وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَ هُمْ يَعْلَمُونَ» (آل عمران/۱۳۵) يَعْنِي الْمُؤْمِنِينَ قَبْلَكُمْ إِذْ نَسُوا شَيْئًا مِمَّا اشْتَرَطَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ، عَرَفُوا أَنَّهُمْ قَدْ عَصَوْا اللَّهَ فِي تَرْكِهِمْ ذَلِكَ الشَّيْءَ، فَاسْتَعْرَفُوا وَ لَمْ يَتَوَدُّوا إِلَى تَرْكِهِ، فَذَلِكَ مَعْنَى قَوْلِ اللَّهِ: «وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَ هُمْ يَعْلَمُونَ» (آل عمران/۱۳۵)

وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ إِنَّمَا أَمْرٌ وَ نَهْيٌ لِيُطَاعَ فِيمَا أَمَرَ بِهِ وَ لِيُتَنَهَى عَمَّا نَهَى عَنْهُ. فَمَنْ أَتْبَعَ أَمْرَهُ فَقَدْ آعَاعَهُ، وَ قَدْ أَذْرَكَ كُلَّ شَيْءٍ مِنَ الْخَيْرِ عِنْدَهُ، وَ مَنْ لَمْ يَتَّبِعْ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ، فَقَدْ عَصَاهُ، فَإِنَّ مَاتَ عَلَى مَعْصِيَتِهِ، أَكْبَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ.

بهریزید از اینکه در انجام محرمات ظاهر و باطن الهی که در قرآن بیان شده یا فشاری کنید، چه، خداوند می فرماید:

«وَ لَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَ هُمْ يَعْلَمُونَ» (آل عمران/۱۳۵)؛ و بر گناه، اصرار نمی ورزند، با اینکه می دانند.

یعنی مؤمنان پیشین هنگامی که از روی فراموشی گناهی مرتکب می شدند در می یافتند که در فرو گذاشتن دستور الهی خدا را عصیان کرده اند و از همین رو از او طلب آمرزش می نمودند و دیگر بدان باز نمی گشتند، و این است مقصود خداوند تبارک از آیه مذکور.

آگاه باشید که خدا از این روی فرمان داده و بر حذر داشته تا در آنچه فرمان داده فرمایش برند و از آنچه باز داشته دست شویند، پس هر که از فرمان او پیروی کند مطیع او بوده است و همه خیر او را دریافت کند و هر که خداوند او را از چیزی باز دارد و او از آن دست نشوید بتحقیق خدا را عصیان کرده است و هر که با عصیان الهی عمرش به سر رسد خداوند او را به رو در آتش افکند.

سفارش به تلاش در اطاعت و بندگی خدا/ هیچ کس و هیچ چیز جز طاعت بنده در مقابل خدا نمی تواند

واسطه شود

وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ بَيْنَ اللَّهِ وَ بَيْنَ آخِرٍ مِنْ خَلْقِهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَ لَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَ لَا مَنْ دُونِ ذَلِكَ مِنْ خَلْقِهِ كُلِّهِمْ إِلَّا طَاعَتُهُمْ لَهُ. فَاجْتَهِدُوا فِي طَاعَةِ اللَّهِ. إِنَّ سُرُكُمُ أَنْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ حَقًّا حَقًّا وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. وَ قَالَ: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّ اللَّهَ رُبُّكُمْ.

و بدانید که میان خدا و احدی از مخلوقاتش اعم از فرشته مقرب یا پیامبر مرسل یا هر موجودی پایین تر از آنها پیوندی نیست مگر فرمانبری آنها از خدا، پس در فرمانبری از خدا بکوشید اگر می خواهید مؤمنان حقیقی باشید و نیرویی نیست مگر بخدا. و نیز می فرماید: بر شما باد فرمانبری از خدایتان تا جایی که توان دارید، چه الله خدای شماست.

معنای اسلام

وَ اعْلَمُوا أَنَّ الْإِسْلَامَ هُوَ التَّسْلِيمُ، وَ التَّسْلِيمُ هُوَ الْإِسْلَامُ. فَمَنْ سَلَّمَ فَقَدْ أَسْلَمَ، وَ مَنْ لَمْ يُسَلِّمْ فَلَا إِسْلَامَ لَهُ. وَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْلَغَ إِلَى نَفْسِهِ فِي الْإِحْسَانِ، فَلْيَطِيعِ اللَّهَ، فَإِنَّهُ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ فَقَدْ أَبْلَغَ إِلَى نَفْسِهِ فِي الْإِحْسَانِ.

بدانید که اسلام همان تسلیم است و تسلیم همان اسلام، پس هر که تسلیم شد بتحقیق مسلمان است، و هر که تسلیم نشد اسلامی ندارد. و هر که خواهد به خویش نیکی رساند باید خدا را فرمان برد، چه، هر که خدا را فرمان برد به خویش نیکی رسانده است.

سفارش بر ترک محرمات و انجام واجبات

وَ إِيَّاكُمْ وَ مَعَاصِيَ اللَّهِ أَنْ تَرْكَبُوهَا فَإِنَّهُ مَنْ أَتَاهَا فَكَرِهَتْهَا، فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الْإِسَاءَةِ إِلَى نَفْسِهِ، وَ لَيْسَ بَيْنَ الْإِحْسَانِ وَ الْإِسَاءَةِ مَنْرَلَةٌ. فَلِأَهْلِ الْإِحْسَانِ عِنْدَ رَبِّهِمْ الْجَنَّةُ، وَ لِأَهْلِ الْإِسَاءَةِ عِنْدَ رَبِّهِمْ النَّارُ. فَاعْمَلُوا بِطَاعَةِ اللَّهِ وَ اجْتَنِبُوا مَعَاصِيَهُ.

مبادا مرتکب معاصی خدا شوید، زیرا هر که مرتکب معاصی خدا شود در نهایت بدی را متوجه خویش ساخته است، و میان نیکی و بدی جایگاهی وجود ندارد، زیرا برای نیکوکاران نزد خدا بهشت و برای بدکاران نزد خدا آتش است، پس به اطاعت خدا برخیزید و از گناهان او دوری کنید.

سفارش به اطاعت و بندگی خدا/ فقط رضایت خدا از بنده اش می تواند شفیع او شود و رضایت خدا هم با

طاعت او حاصل می شود

وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ يُعْنَى عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ آخِذٌ مِنْ خَلْقِهِ شَيْئاً، لَا مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَ لَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَ لَا مَنْ دُونِ ذَلِكَ. فَمَنْ سَرَّهُ أَنْ تَنْفَعَهُ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ عِنْدَ اللَّهِ فَلْيَطْلُبْ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَرْضَى عَنْهُ. وَ اعْلَمُوا أَنَّ آخِذاً مِنْ خَلْقِ اللَّهِ لَمْ يُصِبْ رِضَاً مِنَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ، وَ طَاعَةِ رَسُولِهِ وَ طَاعَةِ وَلاةِ أَمْرِهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ ص، وَ مَعْصِيَتِهِمْ مِنَ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَ لَمْ يُنْكَرْ لَهُمْ فَضْلاً عَظِماً أَوْ صَغُراً.

و بدانید که هیچ یک از خلائق الهی اعم از فرشته مقرب و نه پیامبر مرسل و نه هیچ موجود دیگری شما را از خدا بی نیاز نمی کند. هر که می خواهد نزد خدا شفاعت شافعان بدو سود بخشد باید از خدا بخواهد که از او خشنود گردد، و بدانید که هیچ کس به خشنودی خدا نرسد مگر به فرمانبری از او و پیامبرش و والیان امر او از خاندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و سرکشی از آنها سرکشی از خداست اگر چه فضل آنها را چه کم چه زیاد منکر نشود.

خصوصیات منافقین و شیاطین / آنها می خواهند شما هم مثل آنها کافر شوید

وَ اعْلَمُوا أَنَّ الْمُنْكَرِينَ هُمُ الْمُكَذِّبُونَ، وَ أَنَّ الْمُكَذِّبِينَ هُمُ الْمُنَافِقُونَ، وَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ لِلْمُنَافِقِينَ وَ قَوْلُهُ الْحَقُّ: «إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَ لَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيراً» (نساء/۱۳۵).

وَ لَا يَفْرَقَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ، أَلَزَمَ اللَّهُ قَلْبَهُ طَاعَتَهُ وَ حَسْبِيَّتَهُ، مِنْ آخِرٍ مِنْ النَّاسِ مِمَّنْ آخَرَجَهُ اللَّهُ مِنْ صِفَةِ الْحَقِّ وَ لَمْ يَجْعَلْهُ مِنْ أَهْلِهَا. فَإِنَّ مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ مِنْ أَهْلِ صِفَةِ الْحَقِّ فَأُولَئِكَ هُمُ شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَ الْجِنِّ، وَ إِنَّ لَشَيْطَانِ الْإِنْسِ حِيلَةً وَ مَكْرًا وَ خَدَائِعَ وَ وَسْوَسَةً بَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ. يُرِيدُونَ إِنْ اسْتَطَاعُوا أَنْ يَرُدُّوا أَهْلَ الْحَقِّ عَمَّا أَكْرَمَهُمُ اللَّهُ بِهِ مِنَ النَّظَرِ فِي دِينِ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ شَيْطَانِ الْإِنْسِ مِنْ أَهْلِهِ، إِزَادَةً أَنْ يَسْتَوِيَ أَعْدَاءُ اللَّهِ وَ أَهْلُ الْحَقِّ فِي الشُّكِّ وَ الْإِنْكَارِ وَ التَّكْذِيبِ، فَيَكُونُونَ سَوَاءً، كَمَا وَصَفَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ مِنْ قَوْلِهِ: «وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً» (نساء/۸۹).

ثُمَّ نَهَى اللَّهُ أَهْلَ النَّصْرِ بِالْحَقِّ أَنْ يَتَّخِذُوا مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ وَلِيًّا وَ لَا نَصِيراً. فَلَا يَهْوَنَنَّكُمْ وَ لَا يَرُدَّنَّكُمْ عَنْ النَّصْرِ بِالْحَقِّ الَّذِي خَصَّكُمْ اللَّهُ بِهِ، مِنْ حِيلَةِ شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَ مَكْرِهِمْ مِنْ أُمُورِكُمْ، تَدْفَعُونَ أَنْتُمْ السُّيِّئَةَ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ. تَلْتَمِسُونَ بِذَلِكَ وَجْهَ رَبِّكُمْ بِطَاعَتِهِ وَ هُمْ لَا خَيْرَ عِنْدَهُمْ.

لَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَظْهَرُوهُمْ عَلَى أُسُولِ دِينِ اللَّهِ، فَإِنَّهُمْ إِنْ سَمِعُوا مِنْكُمْ فِيهِ شَيْئاً عَادَوْكُمْ عَلَيْهِ وَ رَفَعُوهُ عَلَيْكُمْ وَ جَهَدُوا عَلَى هَلَاكِكُمْ وَ اسْتَقْبَلُوكُمْ بِمَا تَكْرَهُونَ، وَ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ النَّصْفَةَ مِنْهُمْ فِي دُولِ الْفُجَّارِ.

فَاعْرِفُوا مَنْزِلَتَكُمْ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَ أَهْلِ الْبَاطِلِ، فَإِنَّهُ لَا يَنْبَغِي لِأَهْلِ الْحَقِّ أَنْ يُنْزِلُوا أَنْفُسَهُمْ مَنْزِلَةَ أَهْلِ الْبَاطِلِ، لِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلِ أَهْلَ الْحَقِّ عِنْدَهُ بِمَنْزِلَةِ أَهْلِ الْبَاطِلِ، أَلَمْ يَعْرِفُوا وَجْهَ قَوْلِ اللَّهِ فِي كِتَابِهِ إِذْ يَقُولُ: «أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ» (ص/۲۸)؛ أَكْرَمُوا أَنْفُسَكُمْ عَنْ أَهْلِ الْبَاطِلِ، وَ لَا تَجْعَلُوا اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى - وَ لَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى - وَ إِسَامَتَكُمْ وَ دِينَكُمْ الَّذِي تَدِينُونَ بِهِ، عُرْضَةً لِأَهْلِ الْبَاطِلِ، فَتَنْضَبُوا اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَهْلِكُوا.

بدانید که منکران همان مکذبانند و مکذبان همان منافقان، و خداوند سبحان بحق در باره منافقان فرموده است:

«إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَ لَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيراً» (نساء/۱۳۵)؛ منافقان در پایین ترین درکات دوزخ قرار دارند و هرگز یابوری

برای آنها نخواهی یافت.

نباید هیچ کدام از شما که دل به فرمان خدا دارد و از او ترسان است، از هیچ فردی که خدایش از صفت حق و درستی بیرونش کرده و او را اهل آن نساخته بترسد، زیرا هر کس را که خدا اهل حق قرار نداده هم ایشان شیاطین انس و جن باشند، و بدرستی که شیاطین انس از مکر و فریب برخوردارند که به هم و سوسه کنند و می‌خواهند در صورت توان اهل حق را از لطفی که خدا در باره آنها کرده و ایشان را متوجه به دین خود نموده برگردانند، دینی که خداوند شیاطین انس را از اهل آن قرار نداده است تا بدین ترتیب دشمنان خدا و اهل حق، در شک و انکار و تکذیب شریک یک دیگر نشوند و با یک دیگر برابر نگردند چنان که خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

«وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً» (نساء/۸۹)؛ آنان آرزو می‌کنند که شما هم مانند ایشان کافر شوید، و مساوی یکدیگر باشید.

سپس خداوند آنها را که اهل یاری حق بودند باز داشته از اینکه از دشمنان خدا برای خود دوست و یاری بگیرند.

نباید نیرنگ شیاطین انس و حيله‌شان در کار شما، به هراستان افکند و از یاری حق که پروردگار شما را بدان مخصوصتان کرده بازتان دارد و شما بدی را با آنچه بهتر از آن است میان خود و آنها برانید و با این کار خشنودی خدایتان را با طاعت از او بطلبید، و حال آنکه خیرری در میان این شیاطین نیست.

بر شما روا نیست اصول دین خدا را برای آنها آشکار سازید، زیرا اگر آنها در باره آن نکته‌ای از شما دریابند دشمنتان گردند و بر علیه شما به کار گیرند و در راه نابودیتان بکوشند و به هر آنچه بد می‌دارید با شما روبرو شوند و در دولت فاجران هیچ انصاف و حقی به شما ندهند. شما جایگاه خویش را میان خود و اهل باطل بشناسید، زیرا برای اهل حق شایسته نیست که خود را به منزله اهل باطل درآورند، چه خدا نزد خود به اهل حق چونان اهل باطل ننگرد. آیا آنها چگونه این سخن خدا را در قرآن دریافته‌اند که می‌فرماید:

«أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ» (ص/۲۸)؛ آیا کسانی را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند همچون مفسدان در زمین قرار می‌دهیم، یا پرهیزگاران را همچون فاجران؟

شأن خود را والاتر از اهل باطل بدانید و خدا و امام و دینتان را در معرض اهل باطل قرار ندهید که با این کار خدا را بر خود خشمگین می‌سازید و نابود می‌شوید.

سفارش به کنار نیبنداختن دستورات خدا، که منجر به تغییر نعمات می‌شود

فَمَهَلًا مَهَلًا يَا أَهْلَ الصَّلَاحِ لَا تَتْرُكُوا أَمْرَ اللَّهِ وَ أَمْرَ مَنْ أَمَرَكُمْ بِطَاعَتِهِ، فَيُغَيِّرَ اللَّهُ مَا بِكُمْ مِنْ بَعْتِهِ.

پس ای اهل صلاح! امر الهی و امر کسانی را که به طاعت او دستور می‌دهند وانتهید، که خداوند نعمت شما را دگرگون سازد.

سفارش به دوستی و دشمنی به خاطر خدا

أَجِبُوا فِي اللَّهِ مَنْ وَصَفَ صِفَتَكُمْ، وَ ابْتَضُوا فِي اللَّهِ مَنْ خَالَفَكُمْ، وَ ابْذُلُوا مَوَدَّتَكُمْ وَ نَصِيحَتَكُمْ لِمَنْ وَصَفَ صِفَتَكُمْ، وَ لَا تَبْذُلُوهَا لِمَنْ رَغِبَ عَنْ صِفَتِكُمْ وَ عَادَاكُمْ عَلَيْهَا وَ بَعَى لَكُمْ الْعَوَائِلَ.

هَذَا أَدَبُ أَدَبِ اللَّهِ، فَخَذُوا بِهِ وَ تَقَهَّمُوهُ وَ اعْقِلُوهُ، وَ لَا تَبْذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ، مَا وَافَقَ هَذَاكُمْ أَحَدْتُمْ بِهِ وَ مَا وَافَقَ هَذَاكُمْ طَرَحْتُمُوهُ وَ لَمْ تَأْخُذُوا بِهِ.

برای خدا هر که ویژگی شما را دارد دوست بدارید و در راه او مخالفان خود را دشمن شمارید، و برای همدریفان خود دوستی و خیرخواهی خویش را ارمغان کنید و آن را از دیگران که با شما دشمنی می‌ورزند و به شما تجاوز می‌کنند دریغ بدارید. این رسم ماست که خداوند آن را به

ما آموخته، پس آن را بستانید و درکش کنید و خرد خویش را در آن به کار زنید و آن را نادیده نگیرید. آنچه با هدایت شما همسویی دارد بگیرید و آنچه با هوی و هوسان موافق است وانهد.

سفارش به ترک عجب و تکبر در مقابل خدادوری از بزرگی در مقابل خدا

وَ إِيَّاكُمْ وَ التَّجَبُّرَ عَلَى اللَّهِ وَ اعْلَمُوا أَنَّ عَبْدًا لَمْ يَنْبَلْ بِالتَّجَبُّرِ عَلَى اللَّهِ إِلَّا تَجَبَّرَ عَلَى دِينِ اللَّهِ، فَاسْتَقِيمُوا لِلَّهِ وَ لَا تَرْتَدُّوا عَلَى أَعْقَابِكُمْ، فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ. أَجَارَتَا اللَّهُ وَ إِيَّاكُمْ مِنَ التَّجَبُّرِ عَلَى اللَّهِ وَ لَا قُوَّةَ لَنَا وَ لَكُمْ إِلَّا بِاللَّهِ.

نباید هیچ بنده‌ای بخدا بزرگی فروشد، و بدانید که اگر بنده‌ای بخدا بزرگی کند به دین خدا بزرگی فروخته است. پس در راه خدا مستقیم بروید و به عقب باز نگردید تا زیان کار باشید. خدا ما و شما را از بزرگی فروختن بدو پناه بخشد و توان و نیرویی نیست مگر بخدا.

اصل خلقت مومنان و کافران / مومن از شر بدش می‌آید و کافر از شر خوشش می‌آید

وَ قَالَ ع: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَ خَلَقَهُ اللَّهُ فِي الْأَصْلِ -أَصْلُ الْخَلْقِ- مُؤْمِنًا، لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُكْرَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ الشَّرَّ، وَ يُبَاعِدَهُ عَنْهُ. وَ مَنْ كَرَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ الشَّرَّ وَ بَاعَدَهُ عَنْهُ عَاقَبَهُ اللَّهُ مِنَ الْكَيْثُرِ أَنْ يَدْخُلَهُ وَ الْجَبَرِيَّةِ، فَلَأَنْتَ عَرِيكُنْهُ وَ حَسَنَ خَلْقُهُ وَ طَلِقَ وَجْهَهُ وَ صَارَ عَلَيْهِ وَقَارُ الْإِسْلَامِ وَ سَكِينَتُهُ وَ تَحْشَعُهُ وَ وَرِعَ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ وَ اجْتَنَبَ مَسَاطِطَهُ وَ رَزَقَهُ اللَّهُ مَوَدَّةَ النَّاسِ وَ مُحَامَلَتَهُمْ وَ تَرَكَ مَقَاطِعَةَ النَّاسِ وَ الْخُصُومَاتِ، وَ لَمْ يَكُنْ مِنْهَا وَ لَا مِنْ أَهْلِهَا فِي شَيْءٍ، وَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَ اللَّهُ خَلَقَهُ فِي الْأَصْلِ -أَصْلُ الْخَلْقِ- كَافِرًا لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُحِبَّ إِلَيْهِ الشَّرُّ وَ يُقَرِّبُهُ مِنْهُ، فَإِذَا حَبَّبَ إِلَيْهِ الشَّرُّ وَ قَرَّبَهُ مِنْهُ ابْتَلَى بِالْكَيْرِ وَ الْجَبَرِيَّةِ، فَفَسَا قَلْبُهُ وَ سَاءَ خَلْقُهُ وَ غَلَطَ وَجْهَهُ وَ ظَهَرَ فُحْشُهُ وَ قَلَّ حَيَاؤُهُ وَ كَشَفَ اللَّهُ سِتْرَهُ، وَ رَكِبَ الْمَحَارِمَ قَلَمَ يَنْزِعُ عَنْهَا، وَ رَكِبَ مَعَاصِيَ اللَّهِ وَ ابْتَغَى طَاعَتَهُ وَ أَهْلَهَا، فَبَعُدَ مَا بَيْنَ خَالِ الْمُؤْمِنِ وَ خَالِ الْكَافِرِ. سَلُوا اللَّهَ الْعَاقِبَةَ وَ اطْلُبُوهَا إِلَيْهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

نیز می‌فرماید: همانا اگر بنده‌ای در اصل آفرینش مؤمن خلق شده باشد نمیرد تا آنکه خداوند شر را در نظرش بد نماید و او را از آن دور سازد، و هر که خدا بدی را برای او ناخوش ساخت و وی را از آن دور کرد، از تکبر عاقبتش بخشیده و راه نرمش در پیش گیرد و خوش رفتار گردد و چهره گشاده و وقار و آرامش و پاکدامنی در او پدیدار شود، و از آنچه موجب خشم الهی است کنار گیرد و خداوند دوستی مردم و مدارا با آنها و حسن معاشرت و ترک خصومت با مردم را به وی روزی سازد، و دیگر به هیچ وجه پیرامون آن نگردد، و هر گاه خدا بنده‌ای را در اصل آفرینش کافر خلق کرد، او نمیرد تا خدا شر را برای او محبوب گرداند و او را بدان نزدیک سازد، و چون شر را دوست بدارد گرفتار تکبر و خود محوری گردد و دلش سخت شود و بد اخلاق گردد و هرزگی او نمودار شود، و شرمش اندک باشد و خدا سر او را هویدا سازد و مرتکب محرمات شود و از آنها دست ننشود و معاصی خدا در پیش گیرد و به طاعت الهی و اهل آن بغض ورزد، و چه دور است وضع میان مؤمن و کافر! از خدا عاقبت طلبید و آن را از درگاه او بجوید و قوت و نیرویی نیست مگر بخدا.

عادت دادن نفس به صبر و تحمل در مقابل بلاهای دنیا و الگو گرفتن از انبیا، و مومنین در این راه

صَبَرُوا النَّفْسَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ تَتَابِعَ الْبَلَاءِ فِيهَا وَ الشَّدَّةَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَ وِلَايَةِ اللَّهِ وَ وِلَايَةِ مَنْ أَمَرَ بِوِلَايَتِهِ، خَيْرٌ عَاقِبَةً عِنْدَ اللَّهِ فِي الْأَخْرَةِ مِنْ مُلْكِ الدُّنْيَا، وَ إِنَّ طَالَ تَتَابِعَ نَيْمِمًا وَ زَهْرِنًا وَ غَضَارَةَ عَيْشِيًا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَ وِلَايَةِ مَنْ نَهَى اللَّهُ عَنْ وِلَايَتِهِ وَ طَاعَتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِوِلَايَةِ الْأَيْمَةِ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: «وَ جَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا» (انبیاء/۷۳) وَ هُمْ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ بِوِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ، وَ الَّذِينَ نَهَى اللَّهُ عَنْ وِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ وَ هُمْ أَيْمَةُ الصَّلَاةِ الَّذِينَ قَضَى اللَّهُ أَنْ يَكُونَ لَهُمْ دَوْلٌ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَوْلِيَاءِ اللَّهِ الْأَيْمَةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، يَعْمَلُونَ فِي دَوْلَتِهِمْ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ وَ مَعْصِيَةِ رَسُولِهِ ص، لِيَحِقَّ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ لِيَتِمَّ أَنْ تَكُونُوا مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ مُحَمَّدٍ ص وَ الرُّسُلِ مِنْ قَبْلِهِ، فَتَدْبُرُوا مَا قَصَّ

اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي كِتَابِهِ مِمَّا إِنْتَلَى بِهِ أَنْبِيَاءَهُ وَاتَّبَاعَهُمُ الْمُؤْمِنِينَ، ثُمَّ سَأَلُوا اللَّهَ أَنْ يُعْطِيَهُمُ الصَّبْرَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالشَّدَّةِ وَالرَّخَاءِ مِثْلَ الَّذِي أَعْطَاهُمْ.

و خود را برای تحمل بلا در دنیا شکیبا سازید، زیرا بالای پیوسته و سختی کشیدن در دنیا در راه طاعت خدا و دوستی او و کسانی که خدا دستور دوستی آنان را داده است، انجام بهتری دارد و در دیگر سرای از ملک دنیا، اگر چه نعمت‌ها و خرمی و شکوفایی آن، در نافرمانی از خدا و دوستی کسانی که خدا دوستی آنها را ممنوع کرده پیوسته و پیاپی باشد، چه خداوند به دوستی امامانی دستور داده که در قرآنش از ایشان نام برده: وَجَعَلْنَاهُمْ

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أئمةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ (انبیاء/۳۴)؛ و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما، (مردم را) هدایت می‌کردند.

و آنان همان کسانی هستند که خدا به ولایت و فرمانبری از ایشان دستور داده است. و آنها که خدا از ولایت و طاعتشان نهی فرموده همان پیشوایان گمراهی هستند که خدا در دنیا مقدر فرموده بر امامان از خاندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و اولیاء الله حکومت یابند، و در حکومتشان خدا و رسولش را معصیت کنند تا فرمان عذاب بر آنها محقق شود.

و تا عذاب بر آنان محقق شود، شما با محمد صلی الله علیه و آله و سلم و پیامبران پیش از او باشید. پس تدبیر کنید در آنچه خدا در قرآن خود حکایت کرده است از گرفتاری پیامبرانش و پیروان مؤمن آنها، و سپس از خدا بخواهید که به شما در خوشی و ناخوشی و شدت و راحتی، همان صبری را بخشد که بدیشان بخشیده است.

دوری از نزاع با اهل باطل و تاکید بر حلم و خضوع و صبر

وَإِيَّاكُمْ وَ مُمَاطَةَ أَهْلِ الْبَاطِلِ. وَ عَلَيْكُمْ بِهَدَى الصَّالِحِينَ وَ وَقَارِهِمْ وَ سَكِينَتِهِمْ وَ حِلْمِهِمْ وَ تَخَشُّعِهِمْ وَ وَرَعِهِمْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَ صِدْقِهِمْ وَ وَقَائِهِمْ وَ اجْتِهَادِهِمْ لِلَّهِ فِي الْعَمَلِ بِطَاعَتِهِ، فَإِنَّكُمْ إِنْ لَمْ تَفْعَلُوا ذَلِكَ لَمْ تَنْزَلُوا عِنْدَ رَبِّكُمْ مَنْزِلَةَ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ.

مبادا با اهل باطل درافتید و ستیزه جویید، و بر شما باد هدایت صالحان، و وقار و آرامش و حلم و خشوع و ورع آنها از محرّمات خدا، و وفاداری و کوشش آنان در جلب رضایت خدا با عمل به طاعت او، زیرا اگر چنین نکنید نزد خدا به مقام نیکان پیش از خود دست نیازید.

تشرّف به اسلام و توفیق عمل به دستورات آن توسط خود خدا انجام می‌گیرد، پس از خدا بخواهید شما را

هدایت کند

وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ خَيْرًا سَرَّحَ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ، فَإِذَا أَعْمَاهُ ذَلِكَ أَنْطَقَ لِسَانَهُ بِالْحَقِّ وَ عَقَدَ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، فَعَمِلَ بِهِ. فَإِذَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ تَمَّ لَهُ إِسْلَامُهُ، وَ كَانَ عَبْدًا لِلَّهِ إِنْ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ الْحَالِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ حَقًّا. وَ إِذَا لَمْ يَرِدْ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا وَكَلَهُ إِلَى نَفْسِهِ، وَ كَانَ صَدْرُهُ ضَيِّقًا حَرَجًا، فَإِنْ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ حَقٌّ لَمْ يُعَقِّدْ قَلْبُهُ عَلَيْهِ، وَ إِذَا لَمْ يُعَقِّدْ قَلْبُهُ عَلَيْهِ لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ الْعَمَلَ بِهِ. فَإِذَا اجْتَمَعَ ذَلِكَ عَلَيْهِ حَتَّى يَمُوتَ وَ هُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ كَانَ عَبْدًا مِنَ الْمُنَافِقِينَ، وَ صَارَ مَا جَرَى عَلَى لِسَانِهِ مِنَ الْحَقِّ الَّذِي لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ أَنْ يُعَقِّدْ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، وَ لَمْ يُعْطِهِ الْعَمَلَ بِهِ، حُجَّةً عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

فَانْقُوا اللَّهَ وَ سَلُّوهُ أَنْ يَشْرَحَ صُدُورَكُمْ لِلْإِسْلَامِ، وَ أَنْ يَجْعَلَ أَلْسِنَتَكُمْ تَنْطِقُ بِالْحَقِّ حَتَّى يَتَوَفِّيَكُمْ، وَ أَنْتُمْ عَلَى ذَلِكَ، وَ أَنْ يَجْعَلَ مُنْقَلَبَكُمْ مُنْقَلَبَ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

بنادید که اگر خدا برای بندهای خیر بخواهد سینه‌اش را برای پذیرش اسلام بگشاید، و چون این نعمت را بدو بخشید زبانش به حق گوینا گردد و بدان دل دهد و عمل کند، و هر گاه خدا این همه را برای او گرد آورد اسلامش به کمال رسد، و اگر بر این حال بمیرد، مرده است

چونان مسلمانی حقیقی. و اگر خدا به بنده‌اش خیری نخواهد او را به خود واگذارد و دلستگ و پریشان باشد، و اگر هم حق را بر زبان او راند دل بدان نبندد، و از آنجا که دل بدان نبسته است خدا توفیق عمل بدو ندهد، و چون این وضع برای او پدید آید تا جایی که بمیرد نزد خدا منافق خواهد بود، و همان اعتراف زبان او به حق با آنکه خدایش توفیق دل دادن بدان و عمل کردن به آن به وی نداده، بر او حجت گردد.

تقوای خدا در پیش گیرید و از او بخواهید سینه شما را برای پذیرش اسلام بگشاید و زبانتان را حقگو گرداند، تا وقتی که شما را می‌میراند در حالی که شما بر حق قرار دارید، و بازگشت شما را چون بازگشت نیکان قبل از خود قرار دهد، و نیرو و قوتی نیست مگر بخدا و ستایش از آن خداوند جهانیان است.

راه شناخت میزان محبت خدا، میزان عمل به دستورات خدا و تبعیت از ما اهل بیت است

وَ مِنْ سِرِّهِ أَنْ يَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّهُ، فَلْيَعْمَلْ بِطَاعَةِ اللَّهِ وَ لِيَتَّبِعْنَا. أَلَمْ يَسْمَعْ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِنَبِيِّهِ ص: «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ» (آل عمران/۳۱)؛ وَ اللَّهُ لَا يُطِيعُ اللَّهُ عَبْدٌ إِلَّا إِذَا دَخَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي طَاعَتِهِ اتِّبَاعًا، وَ لَا وَ اللَّهِ لَا يَتَّبِعُنَا عَبْدٌ إِلَّا إِذَا أَحَبَّهُ اللَّهُ، وَ لَا وَ اللَّهِ لَا يَدْعُ أَخَذَ اتِّبَاعَنَا عَبْدٌ إِلَّا إِذَا أَبْغَضَنَا، وَ لَا وَ اللَّهِ لَا يُبْغِضُنَا أَحَدٌ إِلَّا عَصَى اللَّهَ، وَ مَنْ مَاتَ عَاصِيًا لِلَّهِ أَخْزَاهُ اللَّهُ وَ أَكْبَهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ، وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

هر که دوست دارد که بداند خدا او را دوست دارد باید کمر به طاعت الهی بندد و از ما پیروی نماید، آیا نشنیده‌اید که خداوند به پیامبرش فرمود:

«قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ» (آل عمران/۳۱)؛ بگو: «اگر خدا را دوست می‌دارید، از من پیروی کنید! تا خدا (نیز) شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببخشد.

بخدا سوگند بندهای از خدا فرمان نبرده است مگر آنکه خداوند در فرمانبری خود پیروی از ما را نیز داخل کرده است، و بخدا سوگند هرگز بندهای از ما پیروی نکرده است مگر آنکه خداوند او را دوست دارد، و بخدا سوگند هیچ کس پیروی از ما را کنار ننهاده مگر آنکه ما را دشمن داشته است، و بخدا سوگند هیچ کس ما را دشمن نداشته است مگر آنکه خدا را عصیان نموده، و هر که با عصیان الهی جان خود از کف دهد، خداوند او را خوار گرداند و به رو در آتشش افکند. و ستایش از آن خداوند جهانیان است.

منبع

کافی، ج ۸، ص ۲

